

TÜRK-İŞ

1965
şubat
24

**TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU**

AYLIK DERGİ

ŞUBAT

1 9 6 5

YIL : 2

SAYI : 24

Fiatı : 250 Krş.

1 Yıllık 25.00 TL.

**TÜRK-İŞ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Seyfi DEMİRSOY**

**Genel Yayın Müdürü
Oktaç POYRAZ**

**Yazı İşleri Müdürü
Özer ESMER**

İDARE ve YAZIŞMA ADRESİ

**İşçi Sigortaları Hanı
Atatürk Bulvarı Kat 1/2
YENİŞEHİR — ANKARA**

**Telefon :
12 66 18 — 12 37 67**

**TÜRK-İŞ DERGİSİ BASIN AHLAK YASASINA
UYMAYI KABUL ETMİŞTİR.**

DİZİLDİĞİ VE BASILDIĞI YER

S&K

MATBAASI - ANKARA — 1965

BU SAYIMIZDA

Bir Bardak Suda Fırtına

Seyfi DEMİRSOY

Birleşmiş Milletler 20 Yaşında

Toprak Reformu

Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi

Doğan AVCIOĞLU

Enflasyona Karşı Tedbirler

OECD Observer

Batı Avrupada Milli Ekonomik Plânlama

ICFTU

Unutulmasın

Kanat Çırpması

Şampiyonlar

Genel Kurul Tutanakları

O l a y l a r :

İktidar El Değiştirdi

Y o r u m :

Yeni Hükümetin Tutumu Ne Olacak?

Haberler

Eğitim

Dünyadan Haberler

Uluslararası Haberler

KAPAK :

TOPRAK REFORMU

Elleri kara tırnaklı, nasırlı, çatlak...

...Ve bakmayın ellerinin bu namuslu

çabasına,

Yarıcıdır gurbet tarlalarında,

Kendi malı değil toprak...

BİR BARDAK SUDA FIRTINA

Seyfi DEMİRSOY

Haklar, kullanılmasın, kanunların içinde hapis, rafta kal-
sın diye alınmaz. Gerektiğinde, kanunlar çerçevesinde,
elbette ki kullanılacaktır.

Yapılan hareket kanunî ise, kimsenin ses çıkarmaması ge-
rekir. Kanunî değilse, zaten kanunî müeyyideler vardır, uygu-
lanacaktır. Bunun dışında bir yol olduğunu sanmıyoruz.

Gözümüzden kaçmıyan bir husus var. Önüne gelen, kamu
oyunu sendikalar aleyhine çevirebilmek için kanun içi ve kanun
dışı grevler hakkında bilgi satarak gayretkeşlik yapmaya başladı.
Oysa, biz yer yer filiz veren çalışanları budayacak kudretteyiz. Her-
kesin bilmesini istediğim şey, ülkemizde kanunlara en fazla ri-
ayetkâr olan vatandaşların sendikacılar olduğu gerçeğidir.

Güçleri, kudretleri de kısmen buradan gelmektedir. Sorumluluk
hisleri aşırıdır. Haklılık derecesi çok olan konuda neden direnip,
grev yapmasın? Sussun, boyun büksün, hattâ elindeki haklarının
geri alınması bahasına boyun büksün öyle mi? Yok böyle şey.

Anayasa hazırlayıcıları arasından bile, grevler aleyhinde
çalakalem giden bazıları çıkıyor da, insan onların nam ve he-
saplarına üzülüyor doğrusu. Anayasa'nın çalışanlarla ilgili kısmı-
nı yürütecek, yerine getirecek, emek sahiplerini, istenen hayat
yüzeyine ulaştıracak, sadece hükümetler, milletvekilleri, bakan-
lar değillerdir. Sendikalar süs mü? Onları böyle mi görmek is-
tiyorsunuz?

Demokrasilerde, müesseselerin hizmeti ve etki derecesi inkâr
mı edilecek? İşlenen tema nedir? "Biz ekonomik bakımdan ge-
riyiz. Grevler bizi daha da geri götürecek..." Vay insafsızlar vay.

Biz, boş lâf etmeyiz. Elimizde bol malzeme var. Adamın önü-
ne atarız çarşaf gibi dökümanları, utanırsınız sonra. Kazanandan
nasibimizi istiyoruz. Devlet teşekküllerinden de insanca yaşama
imkânlarının verilmesini. O kadar.

Bu memleket iktisaden geri bırakılmışsa, suçlusu biz miyiz?
Sizin sorumluluklarınız yok mu? Sayın Kafil ve sizin gibi dü-
şünenler. Boş yere bir bardak suda fırtına çıkarma çabalarınız
neye maloluyor? Hiç hesaplandınız mı? Neden iktisadî devlet te-
şekküllerine istikrarlı ve kazançlı bir yön vermek için aklınızı
kullanmıyorsunuz? Hemen hepsinde, klikler yüzünden, zamanın
büyük kısmı boş yere heder olup gidiyor. Dürüst, faziletli,
karakter sahibi bazı insanlara tevdi edilen genel müdürlük ma-

kamlarını, bu insanların kabule yanaşmadığından haberiniz var
değil mi? Siz, politikacılara güvenemiyorlar. Onlara güven vere-
mediniz. Ödev alan değerli yöneticiler de, kendilerini tahkim için,
son günlerde şartlar ileri sürüyorlar.

Geleceğe sevinmek lâzım. Bunlar, iyi işaretler. Ve, evet, dev-
let işletmelerinde işçilerin de söz sahibi olacağı günler çok yakın.

Türkiye, hepimizindir. Daha iyiye götürmek hedefimiz olma-
lı. Bunun için de, herkesin kendi alanında çalışması, kalem çal-
ması gerek.

Ne çekiyorsak, herşeyi bildiğini sanan allâmelerden çekiyor-
ruz. Herşeyi bildiğini sananların, aslında hiçbirşey bilmediklerin-
den haberleri olmuyor. Bu şekilde hem kendileri, hem de çevrele-
rine verdikleri zararın farkına varsalar, rahat uyku uyuyabilecek-
lerinden şüphe ederim.

Kalemşörlerin yazılarındaki inceliği ve hesapları anlıyoruz.
Ancak, bu gereksiz tırnak sürtüşmelerine artık son vermek gere-
kiyor. Bu açmazlara düşeceğimizi sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Zinde kuvvetler, yanlış kanaatlerle karşı karşıya geleceklerini sandıkları anda yanılmaya mahkûmdurlar.

Çeşitli vesilelerle, işverenlere barışı arzuladığımızı ilân et-
mişimizdir. Grevin amaç değil, vasıta olduğunu açık ve seçik şe-
kilde belirtmişizdir. Ama, ayağımızı çamurdan kurtarma çaba-
larımız, Yirminci Yüzyılın gerektirdiği şekilden uzak bir tutumla
anlayışsızlıkla karşılanır ve kanunlarla belirli en düşük hadlerin
bile altına indirilmek istenirse, grevleri engelliyecek babayığitin
çıkabileceğine ihtimal vermiyoruz.

Düğün yapacaksın da, çatal - kaşık kaybolmıyacak, tabak kı-
rılmayacak.. Böyle şey olur mu? Savaşaacaksın d, karşıdakine
fiske atmıyacaksın. Grev yapacaksın da, işveren olsun, işçi olsun
zarar görmeyecek ve halk sıkıntı çekmeyecek. Nerede bu tılsım.

Kazandıracağız ve kazanacağız prensibindeyiz. Şunda reform,
bunda reform der dururuz da, niye şu 19 uncu yüzyıl zihniyetin-
de reform yapmayı düşünmeyiz. Elbette bu iş de zamanla olacak,
ama sıkıntısını bugünün sendikacıları çekecek. Hem de seve-
seve..

Ancak aklımızın erdiği konulardan ayrılmazsak, yararlı olu-
nabileceğini anlamamız gerek. Ancak bu şekilde çam devirmekten
kurtulabilmek imkânı doğacak. Yetmez mi bu kadar?

İKTİDAR EL DEĞİŞTİRDİ

Üç yıl, üç ay süre ile hükümet eden İsmet İnönü kabinesi, 1965 Mâlî yılı bütçesini reddedilmesi sonucu istifa etti.

Adalet Partisinin bundan evvel yaptığı çıkışta hayal kırıklığına uğramış tecrübesiz Başkanı Süleyman Demirel'in «**Bütçede hükümeti düşüreceğiz...**» şeklindeki beyanı, bir kuvvet gösterisiolarak nitelenmişti. Oysa, grup militanlarının ateşlilerinden Turhan Bilgin tarafından ifade edildiği gibi, «**AP, kendisi için çıkarılan hükümet kuramayacağı yolundaki söylentileri tekzip edebilmek için hükümet kurmaya ve zedelenen izzetinefsini onarmaya mecburdu...**»

EŞEK DAVASI

«**Memlekette İnönü'süz hükümet kurulabileceğinin**» ispatını yapmaya çalışan genç Adalet Partisi milletvekilleri, bütçeye kırmızı oy vermek konusunda kararlıydılar. İnönü'nün «**Bir tek kırmızı oy fazla çıkarsa istifa edeceğiz...**» şeklindeki beyanını hafife alanlar da az olmamakla beraber, büyük çoğunluk, laboratuarda altın ariyan sko-

lâstik simyacıları gibi, «**Ne yapıp, yapıp İnönü'süz hükümet kuracağız...**» diyorlardı.

Bu arada, «**memleketin içinde bulunduğu vahim durumu gözönüne alarak...**» bir AP - CHP koalisyonunun faydalarını dile getiren milletvekilleri ve senatörler de yok değildi. Ancak bu fikre CHP'liler iltifat etmediler. CHP çekilmeğe kararlıydı.

ORGANİZASYONLAR

İntikamcı fikirlerin karşısında olduğunu her vesileyle beyan eden Sayın Cumhurbaşkanı da, kabine değişikten sonraki sözleriyle ispatlanacak tutumunu, «**bazı söylentilere göre**» senatör arkadaşı Osman Köksal, intilâlin İşçileri Bakanı ve şimdiki genel yazman Nasır Zeytin oğlu ve Ürgüplü'yle uzun süren görüşmelerden sonra belirlemişti.

AP, intikamcı fikirlerinden vazgeçtiği takdirde, hükümet etme görevini pekâla devralabilirdi. Hükümet sorumluluğu, belki de, bu fikirlerin kaybolmasına sebep olacaktı.

İlk kuvvet gösterisi havaya giden Demirel'in ikinci çıkışı, pekâla bir fırsattı ve bu fırsat heba edilmemeliydi.

Organizasyonun partiler arası başarılı yürütücüleri, MP'nin tecrübeli başkanı Osman Bölükbaşı ve YTP Başkanı Ekrem Alican, hemen sahneye çıktılar ve azınlık hükümetine karşı AP'nin yanında yer alacaklarını belirten demeçler verdiler. Durum ciddileşiyor, yaşlı Başbakanın son dakikada bütçeyi meclisten «**nasıl olsa geçireceği**» şeklindeki tahminlerde bulunanların sayısı gittikçe azalıyordu.

Liderler arası görüşmelerden sonra, parti gruplarının da birer birer bütçeyi reddetme konusunda karar almaları, sonucu belli etmişti. AP koridorunda 168 AP'li alesta bekliyor, son derece cazip transfer teklifi söylentileri arasında kulis gittikçe hızlanıyordu.

MUHALEFET VE AMERİKA

Bütçenin oylama günü, Meclis koridorlarını şiddetle sarsan bir

söylenti alıp - yürümüştü. Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Başkanı Ahmet Oğuz'a atfen bir haftalık dergide yayınlanan sözler gerçek miydi, değil miydi?

Ortalığı bu kadar karıştıran sözler şunlardı: Birleşik Amerika Büyükelçisi Ekselâns Raymond A. Hare, olaylardan bir hafta önce Adalet Partisi ve CKMP Genel Başkanlarını özel olarak ziyaret etmiş ve hakkında hiçbir açıklama yapılmıyan bu ziyaretler, taraflarca birer «nezaket ziyareti» olarak basına bildirilmişti.

Ankara'da yayımlanan haftalık bir dergide, CKMP Başkanı Ahmet Oğuz'un ziyaretleri ilgili bir demeci yer almıştı. Demekte aynen şöyle deniliyordu:

«Şimdi size bir tablo çizeceğim. Bunu iyi inceleyiniz:

CHP'nin tecrübeli politikacıları gayet iyi bilirler ki, iç politika, dış politikanın bir in'ikâsıdır...

Bugün, askerî yardım, fiilen işlemez haldedir. Sadece birkaç tank verilmektedir. Ancak, bakmışsın ki, birdenbire 100 milyon dolarlık askerî malzeme gelmiş, ordunun bütün ihtiyaçları karşılanmış, ödemek zorunda olduğumuz 215 milyon dolarlık dış borçların 100 milyon doları, en az otuz yıl sonradan ödenmek üzere taksitlerle bağlanmış, bir çırpıda 100 milyon dolarlık, hem de istediğimiz şekilde kullanmak üzere kredi sağlanmış, her türlü mal bulunur hale gelmiş. Eeee. Bunlar olmayacak şeyler değillerdir...

Derginin muhabiri «peki ama bunlar nasıl olacak» diye sorunca da Oğuz şu cevabı vermişti:

«Ereğli Demir - Çelik tesisleri nasıl kazanılmışsa, aynı şey Türkiye petrolleri için de düşünülebilir..»

GERÇEK MİLLİYETÇİLER

Bu konuda, Tabii Senatör Mucip Ataklı şöyle diyordu:

—«Hür ve bağımsız devletimizin politik hayatına yön vermiye çalışan bazı devletlerin büyük elçi-

lerinin faaliyetlerini, işlerimize müdahale olarak kabul ediyoruz.

Millî kaderimizde rol sahibi siyasi partilerimizin bu davranışlara aynı hassasiyetle karşı koyacaklarını ümit ediyoruz.

Hiçbir devletin, işlerimize karışmasına, asla müsaade edilmeyecektir.

Büyük Türk Milleti'nin, bu çeşit oyunları kesin olarak başarısızlığa uğratacağını, dost ve düşman her devlet bilmeye ve öğrenmeye mecburdur.

Asıl milletimize hizmetle görevli parlamentomuzu ve Hükümetimizi, bu konu üzerine eğilmiye' davet ediyoruz.»

Bunu aynı derecede sert diğer bildiriler takip etti. Sosyal Demokrat Parti Başkanı, tabii senatör Sit. k Ulay, Millî Türk Talebe Birliği Başkanı Yüksel Çengel de, kabine değişikliği arefesinde yapılan bu temasları ve akabinde Oğuz tarafından söylenen sözleri birbirine bağlıyorlardı.

Parti Genel Başkanı Yardımcısı sözleri yalanlamak istediye de, basını yalanlamaya iltifat etmedi. Arkadan, demeci yayımlayan derginin sahibinin akıl vermesi sonucu Amerika'nın Büyük Elçisi bir basın toplantısı yapmayı düşündü, vazgeçti, bir açıklamayla ve basının bu konudaki sorularını cevaplandırmıya âma de olduğunu bildirmekle yetindi.

İNÖNÜ KONUŞUYOR

Bütçenin tümünün oylamasının yapılacağı gün gelip çatmış, kulis alıp - yürümüştü. Sabah meclis koridorlarına gelen bir söylenti, Başbakan İsmet İnönü'nün çok sert bir konuşma yapacağı merkezindeydi.

İnönü, Maliye Bakanı Ferit Melen'in çok uzun konuşmasından sonra kürsüye geldi ve konuşmasını yaptı. Gerçekte, konuşma bir serî çıkış değil, bir sitem havası taşıyor, Cumhuriyet Halk Partisi'nin adetâ «kalıma niyetli olmadığı» izlenimini uyandırıyor:

«Bütçeyi reddetmek suretiyle hükümeti düşürmek fikrinin, muhalefet partilerinden hangisinin eseri olduğunu bilemiyoruz. Bu, bizim siyasi hayatımızda yeni bir iştir. Bizim siyasi hayatımız eliyle getirilecek neticelerin, her millet için ibaretle dolu ve istifadeyi olacağını zannedirim.»

Bu arada, özellikle YTP B. Ekrem Alican'a tarizde bulunuyor, YTP'nin şüpheli başkanının daha önceki koalisyon denemelerindeki tutumunu ele alarak şöyle diyordu:

«Sayın Alican'ın, dış ticarete, idarede, mâlî ve ekonomik her sahada, hudutsuz ölçüdeki şikâyetlerini, güç beğenen iyi niyetli mizaçların temennileri olarak anlıyorum. Fakat bu şikâyetlerin, ümitsizlik derecesini bulan mubalâğalarının faydalı olduğunda tereddüdüm vardır. Sayın Alican'ın hükümet teşkilî ve siyasi hayatımıza düzen vermek için tavsiyelerini anlamak, güçtür. İçinde bulunduğu hükümet muvaffak olacak diye daimî bir rahatsızlık içinde bulunan tutumu, o hükümeti çalışan imkânından mahrum eder. İçinde bulunduğu hükümeti istikrarsız göstermek için yaptığı çabayı makul gösterebilmek kimse için mümkün olmayacaktır. Meselâ,, Amerika'ya gidip, müttefik devletleriyle ilk teması yaptığım günlerde, Ankara'da bulunan hükümetin çekilmiş olduğu haberini, ilk olarak Amerika'lılar bana vermişlerdir.»

...Ve, konuşmanın en sert tarihi, daha doğrusu sert denebilecek tek ifadesi, şu cümlelerle kullanılıyordu:

«CKMP ve AP'nin, bütçe münasebetiyle tebliğleri, bütçe reddi suretiyle hükümeti düşürmek için, her türlü ölçüyü ve insafı aşan bir mubalâğa üslubu içindedir.

AP Tebliğinin dış politika kısmı üzerinde bir nebze durmak isterim. Türk dış politikasının, ehliyet-siz, şahsiyetsiz ve aciz bir hüviyet içinde gösterilmesi, her Türk'ü dilhun edecek kaba bir iftiradır. Kıbrıs meselesi ne şartlar altında başlamıştır. Bir sene sonra Dünya ö-

münde ne şartlar içinde bir mahiyet kazandı. Ortada olan, iki gözü kör bir siyaset adamının görebileceği kadar aydınlık bir neticedir. Kıbrıs idaresi ve onu destekliyen devlet, Sovyet Rusya'yı Türkiye için başlıca bir tehdit ve tehlike unsuru olarak bir seneden beri istismar etmişlerdir. Ve aradıkları neticenin tam aksiyle karşılaşmışlardır. Rusya'dan Kıbrıs'a silah gönderilmesi meselesini biz takip ettik. Bize bunu izah, tasrih ve tekzip ettiler. Tekzip neşredildi. Altı ay evvel Kıbrıs ve onun teşvikçisi devlet, bizi açıktan açığa Rusya ile tehdit ediyorlardı. Aradaki değişikliği ters göstermeyi, AP gözcüsünün yakından bildiği kıymet ve insafına yakıştıramıyorum. Sayın Podgorny'nin ziyaretini mümkün olduğu kadar yermek için gösterilen gayret, yersiz ve haksızdır. Senato Başkanımız, Büyük Millet Meclisi'nin her partiden üyeleriyle Sovyet Rusya'ya ziyaret yaptı. Sayın Podgorny, çok değerli bir heyetle bu ziyareti iade etti. İki memleket arasında, iyi komşuluk münasebetlerinin ciddi ve samimi olarak gelişmesi arzuları söylendi. Ekonomik münasebetlerin geliştirilmesi öne sürüldü. Bütün bu muamelelerin, Türkiye'nin menfaatine, iyi komşuluk münasebetlerine ve uluslararası iyi inkişaflara faydalı olmaktan başka ne neticesi olabilir?

AP, Bununla CHP'yi, Amerika'dan uzaklaşmak ithamı ile göstermiye çalışıyorsa, böyle bir gayreti, bir siyasi partimizin haysiyetiyle uzlaştırmak mümkün değildir. Bu gibi politikalar, yaranmak istenenler gözünde de gayretçileri küçük düşürebilir. Evet, bu münasebetle tekrar edeyim, ki taahhütlerimiz ve ittifaklarımız içinde, Sovyet Rusya ile iyi komşuluk, iyi tanışma, mümkün olduğu kadar geniş iktisadi münasebet kurma arzusunda samimi ve ciddi olmak, Türkiye'nin menfaatinedir.»

TOPRAK REFORMU

Sıra dışı politika konusundaki tenkitlerden sonra toprak reformu na gelmişti. Başbakan, toprak re-

formunu kasten geciktirmek istiyenlere de şu ithamı yöneltecekti:

«Sayın arkadaşlar,

Toprak reformunu, uzun çalışmalarından sonra, Meclis'e getirmeye muvaffak olduk. İfadelerinizden hep toprak reformuna taraftar olduğunuz anlaşıyor. Toprak reformunu çıkarmak için, ameli tedbir olarak, bir karma komisyon kurulması fikrini kabul etmediniz. Bu kanunun, Türk Köylüsü'nün imdadına yetişmesini uygun görmediniz. Yedi komisyonda tetkik, herhalde bu devrede güç yetiştirecektir. Bu meseleyi başlıca müteessir olduğumuz mesele olarak takdirinize arz ederim. Biz, CHP'nin her ehemmiyetli davasında olduğu gibi, toprak reformunun gerçekleşmesi için de, bu memlekette yılmadan, yorulmadan çalışacağız.»

SON SİTEM VE VEDA...

Konuşmanın sonu ise, gitmeyi aklına iyice koymuş bir insanın ve da konuşması niteliğindeydi :

«Muhterem arkadaşlar, bütçe için açık oylama yapılmak zamanı gelmiştir. Bütçeye verilecek red oylarını, hükûmete güvenlik oyu adedeceğiz. Anayasa'mıza göre, hükûmete güven oyu 226 sayısı ile tasirli olabilir. Şimdiye kadar, hiçbir güven oyununda bu şartı aramadım. Bir tek kırmızı oy fazla olursa, meclisin güveni olmadığını tesbit ederek, emaneti teslim edeceğim.

İç politika, mâli ve iktisadi kalkınma, teşkilâtlanma ve reformları gerçekleştirme devri gibi geniş bir çalışma zamanında ve Kıbrıs meselesinin en buhranlı ve kanlı geçidi geçerken, hükûmet mes'uliyetini üzerimizde bırakmayı uygun görüyoruz. Güçlüklerden geçerken ne kadar yardım gördüğümün takdirini, yüce meclisin insafına tevdi ediyorum. Şimdi, hükûmeti değiştirmek kararındasınız. Bunun için, bütçenin reddi usulünü seçmiş bulunuyoruz. Bütçenin reddi suretiyle hükûmet değiştirmek fikrini kavramak güçtür. Niçin onbeş gün evvel

değil? Niçin onbeş gün sonra değil? Memleketi bir müddet bütçesiz bırakmanın, muhalefet partilerimize nasıl bir zevk vereceği tahmin edilemez.

Ümit ederim ki, muhalefetin vazife hissi, neticeyi aldıktan sonra, memleketi uzun müddet hükûmetsiz bırakmayı arzu etmeyecektir. Kuracağınız hükûmette, ortakların müşterek başarı için çalışmalarını ve birbirlerinin balonunu veya efanesini söndürme hevesinde olmamalarını yürekten dilerim.

Saygılar sunarım.»

VE OYLAMA...

Bütçenin tümü üzerindeki tenkitlerden sonra, maddelere geçilmeden, hemen tümünün oylanması yolunda YTP'nin getirdiği önerge kabul edilmişti. Daha sonra verilen bir yeterlik önergesinin de kabulünden sonra, sıra, «son söz milletvekilindir» şeklindeki içtüzük hükümünün uygulanmasına gelmişti. Son söz, AP Afyon Milletvekili Mehmet Turgut'undu. Ancak, Turgut, söz sırasını Ekrem Alican'a bıraktı ve Alican da, daha çok İnönü'nün tarizlerine, cevap teşkil eden bir konuşma yaparak kürsüden indi. Konuşma arasında, Alican'ın, İnönü'nün demokraside öğrenmesi gerekli bazı şeyler olduğunu söylemesi, İnönü'yü kızdırmıştı. İnönü, kendine sataşma olduğunu ileri sürerek söz istedi. Başkanlık makamını işgal eden YTP'li Mekki Keskin, sataşma olmadığını söyliyerek söz vermek istemedi. İnönü'nün ısrarı üzerine söz alma isteği oya kondu ve reddedildi.

Sıra oylamaya gelmişti. Bir gece önce CKMP ve YTP gruplarının da kırmızı oy verme yolunda karar almaları, sonucu önceden belli etmişti. Bağımsız milletvekillerinin tümü bile bütçe lehinde oy kullanırsa, hükûmet gene düşecekti. Öyle oldu.

Başkan Mekki Keskin, oylama sonucunu ilân ettiği sırada, sinek uça sesi duyulacak kadar sessizleşen salonda birden birkaç alkış duyuldu. 1965 Bütçesi 197'ye karşı 225 oyla

reddedilmişti. Bütçenin reddedilebileceği konusunda «acaba» demek-ten kendini kurtaramamış muhalefet grubu, şaşkındı. Tek büyük sevinç Bölükbaşı'dan geldi. Bu tecrübeli parti lideri bir çocuk gibi sevinmiş, avaz avaz bağıırıyordu: «İktidar çekilmedi, iskat edildi...»

HAYAL PERDESİ

Olan olmuş, kürsiye gelen Başbakan, istifasını bir saat içinde Cumhurbaşkanı'na yollayacağını bildirmişti. Meclis koridorlarının iki yanı da sevinçliydi.

İnönü, istifasını (çeşitli yorumları doğrulayacak bir davranışla), müsteşarı Haldun Derin'le köşke yollarken, Ankara'nın otellerinde, Adalet Partisi Genel Merkezi'nin alt katındaki Işık Klübü, Anadolu Klübü ve birçok evlerde kesif bir kulis alıp, yürümüştü. İhtidara aday muhalefet milletvekili ve senatörleri, kendilerini gösterebilme yollarını araştırıyorlardı. Bu arada, CHP koalisyonu ümidinin tamamen suya düştüğünü anlayan muhalefet partilerini birinci derecede ilgilendiren mesele, **başbakanın kim olacağı** meselesiydi.

MAVİ BONCUK

Mavi boncuk kimdeydi? Eh, mecliste en kalabalık gruba sahip olan Adalet Partisi'nin Genel Başkanının Başbakan olmaması için hiçbir sebep yoktu ortada. Diğer partilerin genel başkanları da, en uygun genel başkanın Demirel olacağı konusunda fikir birliğine varmışlardı. Üstelik, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in de, Demirel'in gerekirse kontenjandan senatoya sokacağı yolundaki beyanı, ümitleri büsbütün kuvvetlendirmişti.

Kabinenin istifasından sonra li derler arasında yapılan toplantıda, AP Genel Başkanının Başbakan olmasının en iyi olacağı konusunda görüş birliğine varıldı. Sadece YTP'nin ihtiyatlı Genel Başkanı Ekrem Alican, bu konuda acele kararlar vermenin yanlış sonuçlar doğurabileceğini, dereyi görmeden paçayı sıvamanın doğru olmayacağını be-

lirtmekte fayda gördü. Bununla birlikte, Alican da, en uygun aday olarak Demirel'i görüyordu.

Liderlerle Cumhurbaşkanı arasındaki ilk temasa, Süleyman Demirel, hazırlıklı gitmişti. Ancak bu hazırlık, başbakanlık teklifinin mutlaka kendine yapılacağı inancında olan bir insanın hazırlığı idi. Süleyman Demirel madalyonun aksi yüzünü hiç düşünmemişti.

Gürsel, demokrasilerde iktidarın el değiştirmesinin olağan bir olay olduğu ve hatta bunun yararlı olacağı konusundaki konuşmasını tamamladıktan sonra, Demirel'in başbakanlığı kastederek «**Böyle bir vazife verilirse, şeref duyarım pašam.**» dediği duyuldu. Ancak «**Paşa**» böyle bir vazifeyi Demirel'e değil, tarafsız bir başbakana vermeyi düşünüyordu.

Şaşkınlık genel oldu. Söz alan liderler, Demirel'in başbakan olmasının daha iyi olacağı görüşünde ısrar ettiler. Bu arada Demirel de, AP Genel Başkanı seçildiği günlerde kendisini ilk olarak tebrike gelen Ankara Üniversitesi Rektörü İnsan Doğramacı'nın adını ortaya atıverdi. Amerika'da uzun süre kalmış ve karısı da Amerikan asıllı olan Doğramacı'ya karşı Gürsel'in ipleri sürdüğü isim, ihtilalin Maliye Bakanı **Kemal Kurdaş** oldu.

Tasarruf bonoları kahramanı ve Demirel'in ünlü Orta Doğu inşaatının savunucusu Kurdaş'ın adı muhalefet parti yöneticileri arasında soğuk düş etkisi yaptı.

O gün konuşma, bir sonuca bağlanmadan kesildi. Gece telefonlar işliyor, arı kovanı gibi işliyen otel

unutulmanın

Sendikacıları tanıştıran, yetiştiren, memlekete büyük ve tarihi hizmetler ifa ederek yerini başka kuruluşlara terkeden birliklerden, İstanbul İşçi Sendikaları Birliğinin Haliç Fenerindeki merkezinde toplantı halindeyiz.

Telefonumuz yok. Sandalyeler derme çatma... Pek mütevazı bir odada amatör bir ruhla (bu ruhu halâ muhafaza ediyoruz) toplantılar yapıyor, kararlar alıyoruz.

Dâvetsiz bir misafir çıkagelir. Gelen; zamanın Gümrük ve Tekel Bakanı, geçenlerde kaybettiğimiz Emin Erişirgil'dir.

Muhtelif konularda uzun uzun konuşmuştuk. Taleplerimiz oldu. Bir tanesi derhal ertesi hafta içinde gerçekleşmişti. Tekel işçisine verilen yemeğin yanında 100 gram ekmek verilmesi. O günkü hesaba göre hatırında yanlış kalmadıysa senelik portesi 100.000 lira civarındaydı.

Diğer bir konu da, tasarısı merhum Erişirgil zamanında verilip Demokrat Parti zamanında iki defada gerçekleşen ücretli hafta ve genel tatil kanunu olmuştur.

Tasarıyı verirken memur işçi gerçekleştirmesi tefrikinin kısmen kalkması arzusundaydı. Üç dört sene sonra olsa dahi bu arzusunun gerçekleşmesi fikrinin benimsemesi kendisini mes'ut ediyordu. Hizmetler unutulmasını diye yazdım.

Nûr içinde yatısm

salonları, klüplerde, başbakanın kim olabileceği görüşülüyordu. Bu arada, iki isim daha ortaya çıkmıştı. Örneğin, Profesör **Faruk Erem** ve Profesör **Celâl Ömer Sarçın** da isimlerinden söz ediliyordu.

Öte yandan İnönü'nün «balon ve efsane söndürme» esprisinin ilk belirtisi, Kızılay'daki Işık Klubü salonlarında başgöstermiş, AP parlamenterleri, başbakanın Demirel mi yoksa bir tarafsız mı olması gerektiği yolundaki tartışmanın da ilerisinde sayılabilecek fikir ayrılıklarına düşmüşlerdi. Bir kısım AP'liler, Gürsel'in kabine kurma yetkisini Demirel'e vermemesini normal karşılamışlar, bazıları ise buna kelimenin tam anlamıyla köpürmüşlerdi.

Ertesi gün yapılan toplantıda, Gürsel Ürgüplü'nün de başbakan olabileceğini ileri sürdü. Kurdaş'ın ve diğer isimlerin ardından sonra, uzun süredir «bütün baskıya rağmen» AP'ye girmiyen Ürgüplü'nün sözünün edilmesi, tarafları biraz rahatlatmıştı. Uzun süren görüşmelerden sonra **Suat Hayri Ürgüplü'nün** üzerinde mutabık kalındı.

Cumhurbaşkanı ile görüşen Suat Hayri Ürgüplü de, «sorumluluğun, partiler tarafından ortaklaşa kabul edilmesi koşuluyla» başbakanlık görevini kabul etmişti. Sıra kabineyi kurmaya gelmişti.

EL EL ÜSTÜNDE KİMİN ELİ VAR?

Daha sonraki birkaç gün Millet Meclisi'nde AP'lilerin toplandığı koridorun hali görülecek durumdaydı. Bütün muhalefet birbirini kutlamayı başlamıştı. Ağzı aramak için, şaka yollu, takılmak için ve pek azı da samimi olarak yapılan bu kutlamalar, denebilir ki 400'den fazla insanı ümide boğmuştu. Açaba şakalarda gerçek payı olamaz mıydı? Acaba gerçekten duyulan birşey mi vardı?

Bu arada, İspanya'da şato hayali kurmayan tek adam, AP grubu-

nun en büyük «ümitsizi» sabık AP Genel Başkanı Sadettin Bilgiç'ti. Bilgiç'e yakınlığı bilinen bazı arkadaşları da pek ümitli sayılmazlardı.

KANAT ÇIRPMASI

Ah bu fırladıklar, her devrin haciyatmazları. Siz yok musunuz? Nelere lâıksınız nelere? Girdiğiniz kılıkların haddi hesabı yok. Neden utanırsınız a çarşafılilar, a peçeliler? Tükürülse yağmur yağdı telâkki eder, yarabbi şükür der yüzünüzü silersiniz. Sert çıkışlara karşı eller önde baş eğik susarsınız. Kötüleme sizde, yağlama yıkama sizde. Zenneliğe heveslisiniz. Rakka-Yakışır size haspalık. Bunları selik sizde. Tam haspasınız. biliyoruz da. Yeni davranışlarınızın olacağını düşünmüyorduk. Vedaya gelenin arkasından (tabii görülmeyecek şekilde) tekme sallamanıza pes doğrusu. Hem de kime? Dört başı mamur bir insana.

Bizim cenahta da var dalkasketler. Okuduklarını anlamazlar. Ferman vermeğe kalkışır. Türk işçisi adına hareket etmeğe yönelirler. Lâıık oldukları cevabı da alırlar anında bu kambur düşünce-liler.

Aramızda yeriniz yok gibi birşey. Siz de biliyorsunuz bunu. Meddahlık sahnede yakışır. Haydi sahneye.

KOŞULLAR VE PROTOKOL

Başbakan adayı Suat Hayri Ürgüplü, vazife alırken bir takım koşullarının olacağını bildirmişti. Müstafî Başbakan İsmet İnönü'yle görüşmeğe giden Suat Hayri Ürgüplü daha sonra, bu koşulları, gazetecilere şöyle özetleyecekti:

«Parti liderlerine şart olarak, Anayasa, Atatürk ilkelerine, 27 Mayıs İnkılabı'na karşı olmamak, aşırı sağ ve sol cereyanlara karşı uyanık olmak, dinî istismar etmemek, orduyu hiçbir siyasi faaliyet içinde tutmamak, memurlara eşit hakları tanımamak, gençlik davası - ki bu çok önemlidir, müstakbel Türkiye'yi idare edecekleri en iyi şekilde geliştirme, bizlerin görevidir - şartları için sürdüm. Bütün bunları, yakında bir protokol olarak toplayacağız ve bunların hepsini bir hükümet programı içinde bulacaksınız. Parti liderleri, müşkülleri yenmek için büyük feragat ve hüsnüniyetle çalışıyorlar. Hemen hemen mutabakata vardık. Ancak bazı pürüzler de mevcuttur.»

Daha sonra, kabinenin bir «seçim kabinesi» olduğunu da sözlerine eklemeyi ihmal etmeyen Ürgüplü'nün dediği gibi, birkaç gün sonra açıklanan hükümet protokolünde de bütün bu hususların yer aldığı görüldü.

CHP Kabinesinin Başbakan Yardımcısı Kemal Satır'ın protokolü okuduktan sonra, «Bu bizim partinin programı...» demekten kendini alamadığı koalisyon urogramı, gerçekten mükemmel denebilecek şekilde hazırlanmıştır. Şimdi iş üç nalla bir ata kalmıştı: Protokolde yer alan hususları gerçekleştirebilmek...

KABİNE

Ve nihayet kabine kurulabildi. Köşke iki üç kez giden listelerde de değişiklikler yapıldıktan sonra son şeklini alan kabinede şu isimler bulunmaktadır:

BASBAKAN: Suat Hayri Ürgüplü (1904 Doğumludur. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni 1926 Yılında bitir.

miş, Adalei Bakanlığı'nda bir süre çalıştıktan sonra avukatlı yapmıştır. 1969'da CHP Kayseri Milletvekili seçilmiş, 1943 - 1946 arasında Gümrük ve Tekel Bakanlığı yapmıştır. 1960'da Madrit Büyükelçisi görevi olarak Kayseri Milletvekili seçilmiş, 1952 yılında büyükelçi olmuştur. 1960'da Madrit Büyükelçisi iken emekliye sevk edilmiş, 1961 seçimlerinde AP listesinden bağımsız Kayseri senatörü seçilmiştir. Evli, bir çocukludur.)

BAŞBAKAN YARDIMCISI: Süleyman Demirel (1924'te Isparta'da doğmuştur. Teknik Üniversiteyi bitirmiş, burslu olarak, iki kez Amerika'ya gitmiştir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü yapmış, 1960'dan sonra tamamladığı askerlik görevinden sonra müteahhitliğe başlamıştır. Evlidir, çocuğu yoktur. İngilizce ve Fransızca bilen Demirel, AP genel başkanıdır.)

DEVLET BAKANI: Şekip İnal (1908'de Antakya'da doğmuştur. Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra, bir süre avukatlık yapmıştır. YTP Meclis Grup Başkanı ve Antakya Milletvekilidir. Evlidir. AzFransızca bilir.)

DEVLET BAKANI: Hüseyin Ataman (1900'de Yanya'da doğmuştur. Kurucu Meclis döneminde Millî Savunma Bakanlığı yapmıştır. MP Ankara Milletvekilidir. Evlidir, bir çocuğu vardır.)

DEVLET BAKANI: Mehmet Altınsoy (1924'te Aksaray'da doğmuştur. CKMP Niğde Milletvekili olan Altınsoy, Hukuk Fakültesi mezundur. Az Fransızca bilmektedir. Evlidir, iki çocuğu vardır.)

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI: Hasan Dinçer (1910'da Sandıklı'da doğmuştur. Hukuk mezunu olup, Fransızca bilir. Evlidir, iki çocuğu vardır.)

İÇİŞLERİ BAKANI: İmail Hakkı Akdoğan (1919'da Yozgat'ta doğmuştur. Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra avukatlık yapmıştır. 1961'de MP Yozgat Milletvekili seçilmiştir. Evlidir, beş çocuğu vardır.)

MALİYE BAKANI: İhsan Gürsan (1903'te İstanbul'da doğmuştur. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirmiş olan Gürsan, İzmir AP. Milletvekili. Fransızca bilir. Evli, üç çocuk sahibidir.)

DIŞİŞLERİ BAKANI: Hasan Işık (1906'da İstanbul'da doğmuştur. Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra Dışişleri'ne geçmiştir. Büyükelçiliklerde bulunmuştur. AP Kontenjanından Dışişleri Bakanlığı'na getirilen Işık, son olarak Moskova Büyükelçiliği yapmaktaydı. Evlidir, bir çocuğu vardır.)

ADALET BAKANI: İrfan Baran (1927'de Karaman'da doğmuştur. Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra avukatlığa başlamış ve CKMP'den Konya Milletvekili seçilmiştir. Az İngilizce, az Fransızca bilir.)

BAYINDIRLIK BAKANI: Orhan Alp (1919'da Isparta'da doğmuştur. Berlin Teknik Üniversitesi mezundur. MP Kontenjanından kabineye girmiştir. Almanca bilir. Evlidir. üç çocuğu vardır.)

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI: Cihat Bilgehan (1923'te Keskin'de doğmuştur. Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra avukatlık yapmıştır. AP Başkan Yardımcısı ve Balıkesir Milletvekilidir. Evlidir, üç çocuğu vardır.)

TİCARET BAKANI: Macit Zeren (1921'de Amasya'da doğmuştur. İktisat Fakültesi mezundur. Amasya Belediye Başkanlığı, mâlî müşavirlik yapmış olan Zeren, Amasya AP Senatörüdür. Evlidir.)

GÜMRÜK VE TEKEL BAKANI: Ahmet Topaloğlu (1924'te Kadırlı'da doğmuştur. Birinci Koalisyonunda İçişleri Bakanlığı yapmış olan Topaloğlu, daha valiliklerde bulunmuştur. AP Adana Milletvekilidir. Fransızca bilir. Evlidir, iki çocukludur.)

TARIM BAKANI: Turan Kaplanlı (İstanbul 1916 doğumludur. Hukuk Fakültesi mezundur. Valiliklerde bulunmuş, 27 Mayıs Devrimi'nden sonra Adana Valiliği'nden

istifa etmiştir. YTP Sakarya Senatörüdür. Evli, iki çocukludur.)

ÇALIŞMA BAKANI: İhsan Sabri Çağlayangil (1908'de İstanbul'da doğmuştur. Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş, valiliklerde bulunmuştur. Emekliye ayrıldıktan sonra, Bursa AP Senatörü seçilmiştir. İngilizce bilir. Evlidir, bir çocuğu vardır.)

ULAŞTIRMA BAKANI: Mithat San (1904'te Nizip'te doğmuştur. Almanya'da mühendislik öğrenimi yapmıştır. Gaziantep, YTP Milletvekili. Evlidir, bir çocuğu vardır.)

SANAYİ BAKANI: Ali Naili Erdem (1927'de Kemalpaşa'da doğdu. Hukuk Fakültesi mezundur. Bir süre avukatlık yaptıktan sonra, İzmir AP Milletvekili seçilmiştir. Evlidir, iki çocuğu vardır.)

TURİZM VE TANITMA BAKANI: Zekâi Dorman (1903'te İstanbul'da doğmuştur. Harp Akademisi mezundur. Tümgenerallikten emekli olmuştur. İstanbul MP Milletvekili olan Dorman, evli üç çocuk babasıdır.)

KÖYİŞLERİ BAKANI: Seyfi Öztürk (1927'de Eskişehir'de doğmuştur. Hukuk Fakültesi mezundur. Fransızca bilir, Evlidir, iki çocuk sahibidir.)

ENERJİ BAKANI: Mehmet Turgut (1929'da Kilis'te doğmuştur. İstanbul Teknik Üniversitesi'ni bitirdikten sonra bir süre müteahhitlik yapmıştır. İngilizce bilmektedir. Evlidir.)

İMAR VE İSKÂN BAKANI: Recai İskenderoğlu (1926'da Diyarbakır'da doğmuştur. Hukuk Fakültesi mezundur. Çiftçilik ve avukatlık yapmıştır. Diyarbakır, YTP Milletvekilidir.)

SAĞLIK BAKANI: Faruk Sükan (1921'de Karaman'da doğmuştur. Tıp Fakültesi'ni bitirdikten sonra, bir süre dahiliye müteahhisiği yapmıştır. Evli ve üç çocuk babası olan Sükan, Konya AP Milletvekilidir.)

YENİ HÜKÜMETİN TUTUMU NE OLACAK ?

S eçim kanununun bazı maddeleri değiştiren, CHP ile işbirliği yapıp, en şiddetli şekilde, AP. ne hücum eden partiler, toprak reformunun bir an önce mecliste görüşülmesini sağlayacak teklife karşı, AP ile işbirliği yapıverdiler. Bu işbirliği, o sırada, «Hükümet Partisi» sıfatını da taşıyan CHP. nin bazı milletvekillerinin de katılmasıyla meyvesini verdi ve yıllardan beri olageldiği gibi, reform tasarısı raflardan tozlanmaya kaldırıldı.

Reformun önlenmesinin doğurduğu tepki şiddetli oldu. Örneğin, bu konuda ilk bildiriye yayınlayan Türk-İş şöyle diyordu:

Milyonlarca topraksız, ya da az topraklı çiftçilerimizin ıstırapları ile alay edercesine bir avuç toprak ağasının gönüllü savunuculuğunu yapanlar, topraksızlığın sosyal huzursuzlukları ve gerginliğinin bütün sorumluluğunu taşıyacaktır.»

Türk-İş'in bildirisini, diğer bildiriler ve özellikle Güney illerinde yapılan sessiz protesto yürüyüşleri takip etti.

ŞU ANA KADAR

B u satırların yazıldığı sırada, Hükümetin tarafsız bir başbakanın başkanlığında kurulması için anlaşmaya varılmış, koalisyon partileri bir protokol yapmışlar, bakanlar tesbit edilmiş, Hükümet görevi resmen davralarak programını hazırlama çalışmalarına başlamıştır.

Koalisyon protokolü, temel meselelerde Hükümetin ileri bir anlayışla hareket edeceği ümidini uyardırmıştır. «Toprak reformunun takipçisi olunmak, topraklandırma süresi olarak kabul olunan 2 yıllık müddeti kısaltmak, bu iş için bütçelere konulacak ödenekleri arttırmak, sosyal adaleti sağlamak için alınan tedbirleri müessir bir şekilde uygulamak, işçi haklarını korumak» gerçekten de ümit verici vaatlerdir. Hükümet programının esasını teşkil eden protokol, programın da aynı paralelde olacağını gösteren bir işaret olarak sayılabilir.

Dünün muhalefet, bugünün iktidar partilerinin kırmızı oy vererek reddettikleri bütçenin yerine nasıl bir bütçe getirecekleri konusunda uyanan tereddüt ise, Maliye Bakanının yaptığı açıklamayla, tamamen olmasa dahi, kısmen giderilmiştir; Gürsan, reddedilen bütçenin, Plân ve 1965 programına uygun olarak, sadece revizyondan geçirileceğini söylemiştir.

Bu arada, bazı Bakanların ayaklarının tozuyla, meselelerin derinine inmeden verdikleri demeçleri hesaba katmazsak, şu ana kadar, hükümetin tutumu olumsuzdur denemez... Ama önemli olan bundan sonrasındır.

UYARMA

H ükümetin büyük şanssızlığı burada kendini göstermektedir. Koalisyonu teşkil eden partilerin bugüne kadarki davranışları, samimi olarak iş yapmak istiyorsa, hükümetin büyük güçlüklerle karşılaşacağını bir işarettir. Toprak Reformu konusunda liderlerin Meclis kürsüsünden yaptıkları konuşmaları, gruplarının benimsemeyip, sadece bir «uyutma takitiği» telâkki etmiş olmaları, bu konuda Hükümetin zor durumda kalabileceğini göstermektedir. Hükümet, bu ve buna benzer konularda, koalisyon partilerinden destek görebilecek mi? Kabinenin samimi olarak, protokole uymak arzusunda olduğuna inanırsak -ki tamamen inanmak eğilimindeyiz-, bütün yükün, partilerin grup yöneticilerine düşeceği gerçeği ortaya çıkar.

Bir de bunun aksi var. Hükümet vaatlerini, kâğıt üstünde bırakmak eğiliminde ise de olacaktır?

Türkiyede artık, «vaadde bulunayım, işime gelmezse yapmam» politikası iflas etmiştir. Bugün, gözünü kırpmadan, ilerisini düşünmeden vaatlerde bulunanlar, iş yapma zamanı gelince, büyük bir vurdum duymazlıkla, işi unutkanlığa vurdular mı, onları yola getirecek güçte kuruluşlar elbette karşılarsa çıkacak, gerçek yüzler anlaşılacaktır.

Bu konuda ilk uymayı, İstanbul İspirto ve İçki Sanayii İşçileri Sendikasının kongresinde konuşan Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy yapmıştır:

«Çok eskiden, hak aramak için ricada bulunurduk. Şimdi, şunun bunun yardımına ihtiyaç yok. Kuvvetli sendikalar, yalnız işçinin değil, sermayenin, demokrasi ve sosyal adaletin teminatıdır.»

Aynı konuşmada, Demirsoy, Hükümet programında yer alması gereken hususlar için de şunları söylemiştir :

«AP. sağcı bir siyasi partidir. İşçi haklarında kısıntı yapacaktır denilmektedir. Hükümet programında, kısıntı yapılmayacağı konusunda teminat istiyoruz. Yuvarlak kelimeleri biliriz. Şayet işçi hakları kısıtlanırsa, bu hükümetle de, bu siyasi partiyle de mücadele edeceğiz.»

Şimdi, bütün gözler Hükümete çevrilmiş, programını ilân etmesi bekleniyor. Program, esaslarını koalisyon protokolünden alır ve ileri bir anlayışla hazırlanır, bu, kabinenin olumlu puanlar hanesini ağır bastıracaktır. Ve tabiidir ki, ondan sonra büyük bir dikkatle, programın uygulanması izlenecektir.

DİŞ MÜDAHALE Mİ?

Bu arada, üzerinde önemle durulması gereken bir başka nokta da, üçüncü koalisyon hükümetinin düşüşü ile ilgilidir. Amerikan elçisinin partileri ziyareti ve CKMP. Genel Başkanı Ahmet Oğuz'un verdiği, «yeni bir hükümetin kurulması hâlinde, Amerikan yardımının artabileceği» yolundaki demec (Oğuz sonradan, bu demeci, Amerikan Büyük Elçisi ile konuşmadan önce verdiğini açıklamıştır). Türk Kamu oyununda büyük tepkiler doğurmuştur. Hükümetin düşürülmesinde, gerçekten bir dış müdahale olmuş mudur? Bu soruya, şu ana kadar hiç kimse kesin ve aydınlık bir «hayır» cevabı veremedi. Hükümet bu konuda, kamu oyunun dolambaçlı laflara kaçmaktan, kesin bir açıklama beklediğini unutmamalıdır. Ya da icraatıyla, bu yalanlamayı yapmalıdır.

TUTUM AÇIKLANMALI

Dördüncü koalisyon hükümetinden memleketin beklediği birçok iş vardır. Ama bunların en başında, eğer benimsiyorsa, plânlı kalkınmaya inancını ve plânın aynen uygulanacağını, sosyal adaletin bü-

tün gereklerini yerine getireceğini açık bir şekilde programına alıp neleri yapıp, neleri yapmayacağını, yuvarlak sözlere kaçmadan kesinlikle belirtmesi gerekmektedir. Daha doğrusu Hükümet ne olduğunu ve ne olmaçığını ilân etmelidir.

Sonra da ilân ettiği hususların, tavizsiz, kaçamak yollara sapmadan uygulanması gerekmektedir.

Gene bu hükümetin bir başka işi, üçüncü koalisyon hükümetinin Meclise sevkettiği ya da sevk etmek üzere olduğu tasarıları, (koalisyon protokolü, üçüncü koalisyon hükümetinin programı ile aynı paraleldir), kendi tasarıları imişcesine takip etmek olmalıdır. «Yeniden gözden geçireceğiz» bahanesiyle, geri alınıp, masaların çekmecesinde unulan ya da unutulduğu sanılan tasarıların akıbet ve hesabını soracak kimseler elbette vardır. Maden ve petrol konularında, yıllardan bari çıkması beklenen yeni İş Kanununda bu hesap umulmadık şiddette sorulabilir. Geçici bir süre için ikinci plâna düşmüş gibi görünen toprak reformu için de aynı sözleri tekrarlamakta büyük fayda vardır.

BEKLİYORUZ

Şimdi bekliyoruz. Bu satırların okunduğu sırada, Hükümet programı açıklanmış ve dikkatler, programın uygulanmasına çevrilmiş olacak. Temennimiz, Hükümetin atılmış olan adımlara, ileriye doğru yeni adımlar eklemesidir. Eğer, geriye dönmeye kalkılırsa... Yok yok... Herhalde hükümet bunu yapmayacak kadar da ileri görüşlüdür.

ŞAMPİYONLAR

Özel sektör şampiyonluğu aldı yürüdü. Savunan savuna. Hükümet programında da iktisadi konularda en başta yer alıyor özel sektör.

Yaratıcı, kudret ve azametinden memleketi büyük faydalar bekleniyor. Devlet işletmelerinin de bir kısmının özel sektöre ve anonim şirketlere devrinin bile düşünlüğü meclis kürsüsünden ifade edilmiştir. Hazine dinledik.

Haydi hayırlısı diyerek, oturup alkış tutacağımız zannedilirse yanılacaklardır.

Biz de iştirak etmek istiyoruz bu düşüncelere. Fakat, gerçekler bizi alıkoyuyor. Doğu bölgesinde ufak bir tetkik yapılsın özel sektörün sanayiye rolünü bu bölgede rahatlıkla tesbit etmek mümkün olacaktır. Doğunun kalkınması sadece Devlet eliyle ya-

pılabilir kanaati herkesin kafasına dank etmeli, yerleşmelidir.

Özel sektörle ilgili ve tabii aleyhlerinde olacak dökümanımız bir deve yükünü çecek ağırlıktadır.

Dağarcıktan birini çıkaralım. Şimdilik en hafifini:

Bir kısım özel sektör sahipleri, İşçi Sigortalarına ödenmesi gerekirken ödemedikleri, işçi işveren primlerinin taksitide bağlanmasını istemektedirler. Var olan örnekleri, kabul edilse, bu taksitlere de yanaşmıyacaklarını gösteriyor. Sadece haftalık gümdemde, taksitlere bağlanması istenilen miktar 1.435.366 liradır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER 20 YASINDA

Insan haklarının eksiksiz uygulanması ve dünya barışının korunması amacıyla 1945'te kurulan Birleşmiş Milletler Teşkilâtı, bu yıl yirminci yıldönümünü kutlamaktadır.

Sendikacılar, bütün dünyada, Birleşmiş Milletler'in kuruluşundan önce de, insanlık ülkülerinin en yükseklere ulaşması için savaşımlarını sürdürmüşlerdir. Bu bakımdan, aynı ülkelerin gerçekleştirilmesi için çalışan Birleşmiş Milletler'e, sadece Türk işçileri değil, tüm hür dünya işçileri bağlıdır.

Bugün, artık, Hür Dünya'da sendikacılık, halklar tarafından tüketilecek maddelerin üretiminde emek harcıyan insanların, insanlık haysiyetine yaraşır bir hayat yüzüne kavuşmaları amacıyla yapılan savaşımlardan ibaret değildir. Barışın sağlanması ve korunması için çaba göstermek, diktatörlükle yönetilen ülkelerde yaşayan toplumlara mânen ve maddeten destek olmak, sendikacılık ülkülerinin en baş sırasında yer alan ana prensipler olarak, çağımız sendikaları tarafından benimsenmiştir.

Birleşmiş Milletler Anayasasını incelediğimiz vakit, bu ülkülerin, aynen bu Anayasa'da da yer aldığını görüyoruz. Demek oluyor ki, üyesi bulunduğumuz

Birleşmiş Milletler'in gerçekleştirmek için uğraştığı prensipler, zümreleri ve bir veya birkaç ulusun halklarını değil, bütün Dünya'yı mutlu kılmak amacıyla belirlenen ve sendikalar tarafından zaten benimsenmiş olan ilkelerden ibarettir.

Birleşmiş Milletler Anayasası'nın 1'inci maddesinin 3'üncü bendinde, şöyle denilmektedir :

«Ekonomik, sosyal, fikrî ve insanî mahiyetteki uluslararası davaları çözerek ve ırk, cins, dil veya din farkı gözetmeksizin, herkesin, insan haklarına ve ana hürriyetlerine karşı saygıyı geliştirerek ve teşvik ederek, uluslararası işbirliğini gerçekleştirmek,»

Öte yandan, Büyük Atatürk'ün «Misâk-ı Milli» ilkesine gönül vermiş olan Türk sendikacıları, Birleşmiş Milletler Anayasa'sının 2'nci maddesinin 4'üncü bendini de bu açıdan değerlendirmektedirler. Bu bentte de şöyle denilmektedir :

«Teşkilâtın üyeleri, uluslararası ilişkilerinde, gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı, gerekse Birleşmiş Milletler'in amaçları ile telif edilemeyecek herhangi bir surette tehdit veya kuvvet kullanılmasına başvur-maktan kaçınırlar. »

Görülüyor ki, dünya barışının korunması, halk-ların mutluluğu yolundaki çalışmaların organizasyo-nu, bu alanlarda uluslararası işbirliği esaslarına da-yanan Birleşmiş Milletler Anayasası, sendikacılık ül-küleri yoluyla aynı yönde düzenlenmiştir.

Bu eşdeğerliği daha iyi belirleyebilmek için, hür dünya sendikacılarının ülküsünü tekrarlamakta fay-da görüyoruz : «EKMEK, BARIŞ, ÖZGÜRLÜK...»

İnsan tabiatının «faydacı» olduğu yolundaki «opportuniste» görüş, yerini, sendikacılık prensipleri-le aynı yönde bir «hümanizma» akımı diyebileceğimiz Birleşmiş Milletler Ülküsü'ne bırakmıştır. .

Bu akımın içinde yerini alan Türk Sendika Ha-reketi de, özgür Dünya sendikalarının bünyesinde top-

layan 59 milyon üyeli Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu'nun bir üyesidir. Bu dev örgüt, Birleşmiş Milletler ve ona bağlı kuruluşlarla sıkı bir iş-birliği kurmuştur.

Genel sendikacılık prensipleri ile Birleşmiş Mil-letler Anayasası arasındaki birliği kavrayan Türk Sen-dika Hareketi'nin Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sına bağlılığı, bu açıdan da değerlendirilebilir.

Anayasa'mızın sosyal esprisıyla, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 1'inci maddesindeki şu fık-ra arasındaki benzerlik, bu inancın ecprisini açıkça ortaya koymaktadır :

«Bütün insanlar ,hür haysiyet ve haklar bakımın-dan eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve bir-birlerine karşı kardeşlik zihniyetiyle hareket ederler.»

Sendikacıların, hangi ulustan olurlarsa olsunlar, birbirlerine «kardeş» diyen hitap etmeleri, bu madde-nin uygulamasının, sendikacı toplumu tarafından ne kadar kuvvetle benimsendiğini gösteren bir kuvvetli delildir.

Savaşa ve insanın insan tarafından istimar edil-mesine karşı olan Türk Sendikacıları, halkların ba-rış, refah, özgürlük ve mutluluk içinde yaşaması di-leğindedir. Bu alanda yapılan savaştaki tarihî görev, Türk İşçi Hareketi'ne onur vermektedir.

TOPRAK REFORMU

Toprak Reformu Ka-nununun sür'atle çıkma-sı, tasarım bir Karma Ko misyonda görüşülmesinin reddedilmesi suretiyle ön-lenmiş bulunmaktadır. Böylece muhalefet partile-riyle oylamaya katılma-yan bir kısım iktidar par-tisi milletvekilleri, müte-vazi bir toprak reformuna dahi karşı olduklarını tes-cil ettirmişlerdir. Toprak reformu gibi memleketin en hayatî davasında gös-terilen bu menfi tutu-

mu, Türk işçileri olarak şiddetle protes-to ederiz.

Toprak reformu, Kalkınma Plânında belirtildiği üzere, kalkınmamızın ön şart-larından birisidir. Bugün milletimizi bes-lemeye yetmeyen toprakların veriminin arttırılabilmesi, tarım sektörünün sana-yileşmemizin temel dayanağı yapılabil-

mesi şehirlere açlık yüzünden olan anar-şik nüfus akımının düzenlenebilmesi, giz-li ve açık işsizlikle müessir bir şekilde mücadele edilebilmesi ve nihayet sosyal adaletin gerçekleşmesi, ciddî bir toprak ve tarım reformunun bir an önce uygu-lanması ile mümkün olacaktır. Bu sebep-ledir ki, toprak reformuna hayır demek, memleketin kalkınmasına ve sosyal ada-letin gerçekleştirilmesine hayır demektir. Milyonlarca topraksız ya da az topraklı çiftçilerimizin ızdırapları ile alay ederce-sine bir avuç toprak ağasının gönüllü sa-vunuculuğunu yapanlar, topraksızlığın ya-rattığı sosyal huzurlukların ve gerginli-ğin bütün sorumluluğunu taşıyacaklardır.

Bursa'da aktedilen Türk-İş Beşinci Genel Kurul toplantısında toprak refor-munu var gücüyle destekleme kararı alan teşkilâtımız bu hayatî davanın, bir avuç toprak ağasının işine gelmiyor diye de-jenere edilmesine asla mücadele etmeyecektir.

Türk işçisi, toprak reformuna hayır diyenlerin Türk Milletinin değil, ağaların temsilcisi olduğunu Milletimize duyur-mak için seferber olacaktır.

batı avrupada milli ekonomik plânlama

Avrupa Devletleri hususi sektöründe milli bir iktisadi plânlamaya gidilmesi gerçeği, bir çok Amerikalı ekonomistlerin bazılarınca iktisadi gelişmede fazla rolü ve tesiri olmayacak bir heves veya «Sosyalizm'in» diğer misal olarak kabul edilmiştir. Maalesef, Atlantik'in diğer ucundaki müftelik ve dostlarımız bu mevzuda mütevazî davranmış bulunmaktadır. Milli iktisadi plânlamayı belirli tesirleri bulunmayan ve devamlılık arzettiyecek geçici bir moda veya sakınılması gereken «şeytanın bir işi» şeklinde ifade etmişlerdir.

Harbin sonunda sermaye malları, yiyecek, benzin v.s. ulaştırma vasıta ve malzemelerinin yokluğu gibi her çeşit kıtlıkla karşı karşıya kalan Batı Avrupa devletleri bu ihtiyaçlarını karşılayacak döviz imkânından da mahrum bulunuyorlardı; ihracat yapamadıkları için dövizleri gayet mahduttu. Batı Avrupa Devletleri mevcut kaynaklarının envanterini yapmak suretiyle, bunların hükümet faaliyetleri, yatırımlar istihlak ve dış ticaret için nasıl kullanılmalrı icabettiği hususunu tayin etme çalışmalarına başlamışlardı. Mevzubahis olan, bunların, en hayati önemi haiz ihtiyaçlara tahsisi meselesiydi. 1948 yılında Marshall (Marşal) Plânının tatbik mevkiine konmasıyla henüz olgunlaşmamış bir safhada bulunan milli plânlama hareketi hız kazanmış oldu. Amerika Birleşik Devlet-

lerinin dış yardım programlarının miktarını Avrupa Devletleri iktisadiyatının bütün olarak karşılaşmakta olduğu meseleleri ve problemleri nazarı itihara alarak tayin edeceği hakkındaki prensip kararı da iktisadi milli plânlamaya hız veren bir diğer vakıa olmuştur; Amerika Birleşik Devletleri, devletlerin ödeme muvazenesizliğini dikkate alarak dış yardım yapmaktansa, her devlet ekonomisinin bir bütün olarak karşı karşıya oldukları problemlerine göre yardım miktarlarını tayin etmeğe yönelmişti. Bu politika memleket çapında programlar yapılmasını icabettirmektedir. Amerikan Kongresinde kanunlaşan dış yardım mevzuatı da, her memlekete yapılacak Amerikan yardımının en ince teferruatlarına kadar programlaştırılması esasını vazetmiş bulunuyordu. Bu münferit yatırım projeleri için sermaye malları tahsisi veya, istihlak seviyesini artırıcı istihlak malları tevzi gibi programları öngörmekteydi.

Aynı zamanda, A.B.D. nin büyük ölçüde yardımı ile meydana getirilen Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilâtı da (OEEC) üyesi bulunan devletlerin her seneye için teferruatlı programlar hazırlaması esasını kabul etmiş bulunuyordu; bu programlarda milli ekonomik hesapların ve milli mali bütçenin unsurları teferruatlarıyla yer alacaktı. Bunlara ilâveten, OEEC'ye üye devletlerin uzun vâdeli (4'er yıllık) programlar yapmaları hususunda talimat almışlardı; bu plânlar Marshall Plânının tatbikat devresinin tamamı için yapılacaktı. Her iki tip program OEEC ile müstereken tetkik ve tashih edilmesini takiben, resmî olarak bastırıldı. Avrupa devletlerinde tasdik ve tasvip görmüş olan gayelerini gerçekleştirmeleri için çalışmaları istenildi.

OEEC Avrupa devletlerine milli hesaplarının hazırlanması için elzem olan teknik yardımı yaparak, iktisadi faaliyetlerin, programlaşmasında devletlerin e'de ettikleri neticelerin birbirleriyle karşılaştırılabilmelerini mümkün kılıcı istatistiki bilginin kullanılmasını temin etti.

1945 - 1952 seneleri arasındaki devrede, Avrupa devletlerindeki bu milli ve milletlerarası programlaştırma faaliyetleri genel olarak iki tip iktisadi plânlama şeklinde tezahür etti. Birinci tip uzun vâdeliydi, sermaye yatırımının hızına ve terkibine tesirleri incelendi; Fransayı buna misal olarak gösterebiliriz. İkinci ise daha kısa devreler için düşünülmüştü; bu ikinci tipte, esas, yerli malların maliyet ve fiyatların istikrarlı ve sabit bir durum arzemesi ve tediye muvazenesi şekli ortaya çıktı. Bu da Hollanda'da açık olarak müşahade edilmiştir.

Fransa'da milli ekonomik plânlamanın inkişafı 1947 yılındaki Monnet Plânı ile başlar. Bu plân ve ondan sonraki 4 er senelik programlar, çeşitli endüstri kollarındaki randımanı ele alarak Fransız ekonomisinin ihtiyaçlarını incelemekteydi. Bu endüstri kolları arasında, kömür, çimento, elektrik, çelik, ziraî makina ve ulaştırma sayılabilir. Mevzubahis olan Fransız iktisadına yüksek bir gelişme hızı temin edilmesi idi. Hususi yatırımlara, ikinci ve üçüncü derecedeki endüstri kollarına bir dereceye kadar önem verilirken, asıl ehemmiyet, ana endüst-

ri kollarındaki verimliliği ve bütünüyle ekonomik verimliliği arttıracak olan devlet yatırımlarına verilmişti. Buna rağmen son Fransız iktisat plânlarında gerek husus ve gerekse devlet yatırımları, bütün sektörler ve sanayi kolları ele alınmaktadır.

Fransada milli ekonomik plânlama halen hükümet, müteşebbis ve işçinin müşterek çalışmaları ile yürütülmektedir. Bunlar 24 sanayii komitesi teşkil etmekte ve her biri uygun sayıda ve ihtisas alt-komiteleri vücuda getirmektedirler; bu müşterek faaliyetin neticesinde istihsal ve yatırımlar için belli endüstri ve bölgesel hedefler tayin edilmektedir. Bu bölgesel gelişme hedeflerinin ve çeşitli endüstrinin koordinasyonu ile fransız hükümetinin en yüksek plânlama mercii, «Commissariat du plan» (Plânlama Komisyonu) görevlendirilmiştir. Bu komisyon aynı zamanda her plânın mali istihsalini yapmak ve Fransız kabinesine plânın yürütülmesi için elzem olan iktisadi siyasetin tayini hususunda tavsiyelerde bulunmak üzere vazifelendirilmiştir. Fransa'da sermaye piyasasının küçük olması, hususi sektörün yeni yatırımlara kendi finansmanları bakımından dar ve mahdut bir dereceye kadar iştiraki doğrudan doğruya Fransız Hükümeti'nce ve dolayısıyla bankalar tarafından temin edilmekte olan kredi miktarını değiştirmektedir.

Hollanda Hükümetinin Merkezi Plânlama Bürosu, memleketin mlili ve milletlerarası hesaplarını sene esası üzerinden ele alarak, ani ve vakitsiz gelişimin aşırı talep yaratmaması, enflasyona yönelme ve tediye muvazenesinin zorlanmamasını temin edici tedbirler peşinde koşmuştur. Fransız sisteminde göze çarpan endüstri komitelerinin aksine, Hollandada hususi sektör plânlama faaliyetlerine işçiyi ve müteşebbisi temsil eden iki yüksek teşekkülle katılır. Merkezi Plânlama Komitesi ücret, fiyat ve kâr politikası hakkında tavsiyelerde bulunur.

Bu iki tip plânlama arasındaki farklar, plânlanmanın ruhundan ziyade, ehemmiyet atfedilen noktalarda toplanmaktadır. Bu fark son senelerde Avrupa devletlerindeki çeşitli iktisadi gelişme sebeplerinden azalmaktadır. Fransayı maliyetten mütevellit enflasyona yönelme gittikçe daha fazla endişeye sevk etmektedir. (Avrupada bu çeşit enflasyona «gelir siyaseti» denilmektedir) Netice olarak mali, para, tediye muvazenesi, uzun ve kısa vâdeli yatırım ve istihsalın istidlali hususlarına daha fazla önem vermektedirler. Hollandalılar ise iktisadi gelişme için uzun vâdeli programlar vücuda getirmeye çalışmakta; aynı zamanda memleketin dahili ve harici para muvazenesini senelik plânlara bağlamaktadırlar.

Son sener zarfında milli ekonomik plânlama, evvelki davranışlarının aksine, bazı diğer Batı Avrupa Devletleri tarafından da ciddi bir surette ele alınmıştır. (misal; Belçika, İtalyan ve İngiltere) gene bazı diğerlerinde, iktisadi plânlanmanın kesifletirilmesi yoluna gidilmiştir. (İsveç ve Norveç gibi)

Dereceleri itibariyle farklı olmasına rağmen, bütün Batı Avrupa Devletleri, ekonomilerinde dış ticarete büyük ölçüde dayanmaktadır; ticaretin büyük bir kısmı birbirleriyle yapılmaktadırlar. Zamanla,

plânlama devresi içindeki devletlerin iktisadi inkişaf hızı, maliyet fiyatları ile satış fiyatlarının rekabet piyasasındaki daha iyi durumu, böyle bir devreye henüz girmemiş olanları, iktisadi plânlamaya sevk etmektedirler.

İngilterenin muhafazakâr hükümeti bile İngiliz ekonomisinin gayet ağır bir hızla inkişafı, ve Batı Avrupa Devletlerinin tesirleri karşısında plânlamaya mütemayıl bir durum arz etmiştir. 2 sene evvel Mill. iktisadi kalkınma Konseyi (NEDC) kurulmuştu; bu konsey kabinenin iktisat bakanları, İngilterenin büyük teşekküllerinin ve sendikaların liderlerinden müteşekkildi; Konseyin idaresi ise yüksek dereceli mesleki idarecilerin elinde bulunmaktaydı.

Bu senenin başlarında, bu kuruluş, İngiltere iktisadiyatı ile ilgili olarak uzun vâdeli bir başlangıç projesi sunmuştur. Propede İngiliz ekonomisinin gelişme hızının artırılmasıyla ilgili hususlar ve gerçekleştirilmesi için elzem olan politika yer almaktaydı.

Halen NEDC sözü geçen uzun vâdeli projeleri tetkik etmekte ve ilgili siyasetin tayini hususunda çalışmalar yapmaktadır. İngilterede tesirli bir plânlanmanın karşılaştığı güçlük NEDC faaliyetlerinin mahdut gaye ve muvakkat karakterde olması değildir; mesele, plânlanmış hedefleri gerçekleştirecek politikanın yürütülmesindeki idari ve iktisadi güçlüklerdir. İngilteredeki umumi kanaat gelecek seçimlerde hangi parti kazanırsa kazansın uzun vâdeli iktisadi gelişmeyi gerçekleştirmesi beklenen plân ve ilgili problemlerle gereken mücadelenin yapılacağı merkezindedir. Nitekim, iktidara gelen İşçi Partisinin programı bu anlayışa uygundur.

Milli plânlama çalışmaları yanısıra, Batı Avrupa da milletlerarası plânlama faaliyetleri başlamış bulunmaktadır. Avrupa ekonomik konseyi (EEC) son zamanlarda iktisadi durumları bakımından birbirleriyle pek yakın alâkalı olan altı üye devleti için uzun vâdeli projeler yapmağa başlamıştır; toplu ve münferit sektörlerin her biri için (meselâ: otomobil endüstrisi) Avrupa ekonomik konseyinin en yüksek idari mercii ve sekreterliği görüşlerini efkârı umumiye arz etmiş bulunmaktadır; buna göre, 1967 yılında, Müşterek Pazar, dahili ticaret serbestiyesini bütünüyle elde ettiğinde, Konseyin projeleri altı üye devletler haricine de sirayet edecek, belli hedefler tesisi yanısıra, memleket plânlarının koordinasyonu ele alınacaktır. EEC Milli plânların fevkinde

Özet olarak, son temayüller, milli ekonomik plânlanmanın çeşitli şekillerde, Batı Avrupa iktisadiyatının hususi sektörüne gireceğine işaretler. Bu memleketlerdeki iktisadi hadiselerin çeşitli safhalarını tayin bakımından da gittikçe artan bir nüfuz kazanacaktır. Münferiden yapılan çalışmalar neticesi ortaya çıkabileceği gibi EEC gibi teşekküllerle yapılacak birleşik mesai sonunda da tayini imkânı hasıl olacaktır. Milli ekonomik plânlama bakımından Japonya bu safhanın içine girmiş bulunmaktadır. Muhafazakârların tasarısı kanunlaşmadan evvel seçimi kaybetmelerine rağmen, iktidardaki liberal hükümet te aynı meyanda hazırlanmış olan kendi kanun telifini yapmış bulunmaktadır.

Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi

Doğan AVCIOĞLU

Araştırma Merkezi Direktörü

Milli Birlik Hükümeti, bütün vatandaşların «her çeşit sağlık hizmetinden eşit şekilde faydalanmasını sağlamak» amacıyla tababet ve tababetle ilgili hizmetlerin sosyalleştirilmesini öngören bir kanun çıkartmıştır. Sosyalleştirme, 15 yılda tamamlanmış olacaktır. Uygulamaya 1963 yılında Muş'da başlanmış, 1964'de Hakkâri, Ağrı, Kars, Van, Bitlis illeri programa alınmıştır. 1965 programında, Urfa, Diyarbakır, Siirt, Mardin, Erzurum ve Erzincan illeri vardır. 1966'da Bingöl, Tunceli, Elâzığ, Malatya, Adıyaman, Gümüşhane, Artvin programa girecektir. Nihayet, 1977'de İstanbul ve Trakya da programa alınarak, sosyalleştirme Türkiye'nin bütün illerinde uygulanabilecektir.

Hizmetlerinin sosyalleştirildiği bölgelerde, «Milli Savunma Bakanlığına bağlı teşekküller hâric» amme sektörüne dahil kurumlara ait sağlık hizmetleri, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından yürütülecektir. Kanun'un 30'uncu maddesi de, «İşçi Sigortaları Kurumuna ait sağlık tesisleri, binaları, tıbbi malzeme, eşya ve ilaçlar» ın, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına devredileceğini öngörmektedir.

Çok iyi, çok güzel. Bütün vatandaşlarımızın her türlü sağlık hizmetinden eşit şekilde yararlanmasına kimin itirazı olur ki? Bununla beraber sosyalleştirme uygulaması, istenilenin tam aksi yönde gelişme

istidadı göstermektedir. İşe tamamen hazırlıksız başlanmıştır. Hazırlıksız başlandığı için de, vatandaşlar sağlık hizmetlerinden yararlanamadığı gibi, işçilerimizin ihtiyaçlarını karşılamakta dahi yetersiz kalan İşçi Sigortaları Kurumu sağlık tesislerinin asıl görevlerini yerine getirmesi güçleşmektedir. Böylece, kaş yapmak isterken göz çıkartmak gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Kanun koyucunun niyeti, herhalde işçilerimizin sağlık hizmetlerinden gereken şekilde yararlanmalarını önlemek değildir.

Durum şudur : Bir defa sosyalleştirme uygulaması için yeteri kadar barut yoktur. Cılız bütçeler, sosyalleştirmenin gerektirdiği giderleri karşılayabilecek güçte değildir. Bütün vatandaşları kapsayacak genel bir sosyal sigorta idealinden ise henüz çok uzaklarda yız. Bu durumda paralı tedavi ve paralı ilaç gitmek, kanunun «sağlık hizmetinden vatandaşları eşit şekilde yararlandırma» ilkesini geniş ölçüde zedelemektedir.

Düşünülebilir ki, işçinin ödediği paralarla yürütülen İşçi Sigortaları Kurumu, bir cins sübvansiyon sağlayacaktır. Gelgelelim, kurum, prim ödeyen üyelerinin sağlık hizmetlerini dahi tam karşılayacak durumda değildir. Kurum'dan daha fazlasını istemek, prim ödeyen üyelerin sağlık hizmetlerini aksatmak demektir. Böyle bir durumun sosyal adalete aykırı düşeceği aşikârdır.

Demek oluyor ki, genel bir sosyal sigorta sisteminin kurulmasıyla paralel gitmeyen bir sosyalizasyon uygulaması, cılız kalmaya mahkûmdur. Bu sakatlık, işçilerin sağlık hizmetlerini aksatma pahasına dahi düzeltilemez.

Diğer taraftan sosyalizasyon için gerekli personel sağlanabilmiş değildir. Personele hayli yüksek ücretler ödenmesine rağmen, sosyalizasyon bölgelerinde kadroların yarısından çoğu boş kalmıştır. 5.11.1964 tarihi itibarıyla, Kars'ta 104 hemşire kadrosundan ancak 25'i doldurulabilmiştir. 1964 programına alınan 5 ilde hemşire ihtiyacı 225'dir. Fakat ancak 69 hemşire bulunabilmiştir. İhtiyacın karşılanma oranı % 30 civarındadır. Bu beş ilde müteahhas tabib kadrosu 125 iken, ancak 40 tayin yapılabilmektedir. Pratisyen tabib kadrosu 211, tâyin ise 117'dir Demek ki, personel tedarikinde, hizmetin yürütülmesini geniş ölçüde aksatacak önemli bir yetersizlik vardır.

Sağlık Bakanlığının Muş bölgesi ile ilgili olarak hazırladığı bir rapor, personel meselesinin dışında, daha birçok ciddi engellerin varlığını ortaya koymaktadır. Biz sadece ilaç meselesini zikredeceğiz. Raporda şöyle denilmektedir: «Bakanlık Merkez Teşkilâtı ilaç ikmalini zamanında ve yeteri kadar yapmadığı için yeni hizmet faaliyete geçtikten kısa bir zaman sonra ocak merkezlerinde ilaç yokluğu başlamış, hekimler sık sık «ilaçın yoksa niye geldin?» sorusuna maruz kalmıştır.»

Sosyalleştirme hizmetlerinin fiilen başlamasından önceki hazırlık safhasında çeşitli şahıslar tarafından

halka bol bol vaatlerde bulunulmuş, (seî gibi ilâç alı-
tacağız, bedava ilâç vereceğiz) sözleri hesapsızca sar-
fedilmiştir.

Daha önceki vaatlerle tezat teşkil eden bedeli mu-
kabilinde ilâç satım işleri de ilâç sıkıntısına eklenin-
ce halkın yeni hizmete sevgi ve itilmedi aaldığı gibi,
hekimler de zaman zaman şafbe altında kaimıştır. Be-
deli mukabili satılmak üzere gönderilen ilâçların top-
tan ikmalini yapanların, bölge halkının satın alma
gücünü hesaba katmayışları üzüntüyü muciptir. 1963
yılındaki ilâç fiyatları ayarlamasından sonra 16 kap-
sülü 13.75 TL. sına satılan antibiyotikler varken, Muş
iline 16 kapsülü 25.— TL. sı olan antibiyotik gönde-
rilmesi bu işi yürütenlerin yetersizliklerini ortaya ko-
yan açık bir örnektir... Senede bir, belki de iki kutu
kullanılabilecek bir ilâçdan yüzlerce kutu gönderil-
miştir. Her kutunun bedeli 45.— TL. sı civarındadır.

Antibiyotik, sülfamid v.s. gibi hayati ilâçların ikmalî
yeteri kadar yapılmamıştır.

Bu tek bir örnek dahi göstermektedir ki,
sosyalizasyon işi, henüz bir heves safhasındadır.
Halbuki kanunun 17. inci maddesi aynen şöyledir :
«Bir bölgede sağlık hizmetlerinin iyi bir şekilde yürü-
tülebilmesi için gereken tesisler, lojmanlar, malzeme,
araçlar ve personel temin edilmeden o bölgede sos-
yalleştirme plânı tatbik edilemez.» Ne var ki, kanu-
nun bu açık hükmüne rağmen, sosyalleştirme plânı uy-
gulanmak istenmektedir. Acelecilik, sadece başarısız-
lık getirecektir. Bu yüzden, işçilerimizin kendi sağlık
tesislerinden yeterli ölçüde faydalanmaları da tehli-
keye girmektedir. Kendi ihmallerinin, beceriksizlik-
lerinin ve hazır olmamalarının cezasını Türk işçisine
çektirmeye kimsenin hakkı olması gerekir.

Genel Konut Politikası

Geçen sayımızda yayınladığı.
mız Genel Konut Politikası baş-
lıklı yazımız, derginin 24 üncü
sayfası 2 nci sütununda 12 nci sa-
tırdan itibaren bir başka yazı ile
karışmıştır. Yazının devamını bu
sayımızda sunarken okuyucuları-
mızdan özür dileriz.

11 — Bellibir zaman içinde bütün vatandaşların
normal ihtiyaçlarını karşılayacak konutlara kavuş-
ması, Kalkınma Plânı'nda hedef olarak gösterilmiş-
tir. Ancak, amaç belli olmasına rağmen, bu amacın
gerçekleşmesi için, direkt veya endirekt, demografik,
sosyolojik, psikolojik, teknik, hukukî ve nihayet idâ-

rî konularda gerekli ve yeterli araştırma ve etüdler
yapılmadan ve rasyonel bir barınak politikası belir-
lenmeden bazı sınırlamalara gidilmiş bulunulmakta-
dır. Standartlar, Türk toplumunun çeşitli yerlerinde
yaşayan ve ayrı durumda bulunan çeşitli gruplar dik-
kate alınmadan, tek tip halinde hazırlanmıştır. İklim,
yaşayış, teknik zorunlulukları gözönüne almaksızın
bütün Türkiye'yi kapsayan bir standartın, bu soru-
nu çözümliyemeyeceği bellidir. Bu bakımdan, stan-
dartların, bölgesel etüd ve araştırmalara dayanarak,
aynı koşulları taşıyan bölgelere göre, ayrı ayrı olma-
sı gerekmektedir.

12 — Konut standartı gerekçesi, ülkemizin, için-
de bulunduğu koşullarla, sınırlı yatırım içinde konut-
ta koşullama ihtiyacının duyulması ve konut içinde
yaşayacak kişilerin çeşitli eylemlerine bağlı olarak
hal şekli bulunmasıdır. Bu gerekçe, önce iki bileşene
ayrılmalı ve her biri ayrı çözüm şekline bağlanmalı-
dır. Bunlar da :

a — Konut masraflarının azaltılması,

b — Yaşayanların aile kişiliği eylemlerine uygun-
luk sağlayacak ilkelerin belirlenmesidir.

Sonuç olarak, seminer süresince, «Halk Konut
Standartları»nın, genel anlamda veya maddeleri üye-
rinde paralel ve aykırı fikirler tartışma konusu ol-
muş, tecrübe ve görgü eksikliklerinden dolayı beliren
aksaklıkları giderici yönde olumlu teklif ve görüşler
ortaya çıkmıştır.

İmar ve İskân Bakanlığı Mesken Genel Müdürlü-
ğü'nü, düzenlemiş olduğu bu çok olumlu seminerden
dolayı kutlamak gerekir kanısındayım.

OECD'ye üye bütün devletlerin hükümetleri, ekonomik gelişme çabaları içinde, enflasyonist eğilimleri dikkate almak zorunluğundadırlar. Arzu edilen ilkelere, enflasyonun derin uçurumlarına düşmeden ulaşabilmek için, bütün ekonomik faktörlerin dikkatle ve derinliğine incelenmesi, devamlı olarak kontrol edilmesi ve gelişme çabalarının doğal bir gösterici olarak ortaya çıkan, talep ve gelir artışları arasındaki dengeyi korumak amacıyla cesur adımlar atılması şarttır.

OECD'nin, son yıllar içinde, üyele-
rinin ekonomik durumları konusunda
yaptığı araştırmalar esas alınarak hazır-
lanan bu yazı serisi, ele alman ülkeler-
de, özellikle enflasyon tehlikesiyle, ilgi-
li hükümetlerin enflasyonu önlemek
için aldığı tedbirleri aksettirmektedir.
Bütün hükümetler, eğilimleri hisse-
rek, karşı tedbirler almak üzere hare-
kete geçerken, belirtilerin kesin olma-
dığını ve istenilen kararların alınmasın-
da, bazı siyasal güçlüklerle karşı karşı-
ya kalınacağını hesaplamak zorundadırlar.
Başarıya ulaşan ülkelerin özellikle
bu konuda geçirdikleri tecrübelerden
yararlanmak olanağı vardır.

Öte yandan, bugün, gerek ticaretin
liberalize edilmesi ve gerekse uluslar-
arası ticaretin gelişmesi, birbirleriyle
ilişkileri olan devletlerin çok dikkatli
olmalarını ve komşu devletlerdeki geli-
meleri yakından izlemeleri gerektiği
gerçeğini ortaya çıkarmıştır. 1930 Yıl-
ları ile 1950 - 60 arasında hissedilen en-
flasyonist eğilimler, OECD ülkelerini,
birbirleriyle daha sıkı ilişkiler kurmağa
yönelmiştir. Enflasyonun bazı hastalık-
lar gibi bulaşıcı olduğu artık anlaşıl-
mıştır. Bu sebeple, gerekli tedbirlerin
elbirliğiyle ve zamanında alınması zo-
runludur. Zamanında tedbir alınmazsa,
o zaman radikal bir politika izlemek zo-
runluğu ortaya çıkacaktır. Bütün bu
güçlükler ise, OECD'nin 1960 - 1970
yılları arasında hedef olarak belirlediği
yüzde 50 ekonomik kalkınmayı baltalı-
yacak niteliktedir.

enflasyona karşı tedbirler

(OECD Observer)

avusturya

Avusturya Hükûmeti, fiatların aynı yüzeyde tutulmasını, ekonomik politikasının ana hedeflerinden biri olarak kabul etmektedir. Avusturya'nın, son yıllar içinde geçirmiş olduğu iki tehlikeli hallerde fiat artışlarını kontrol etmeğe yöneltmiştir. Sız olarak artan fiatlara dikkat etmeğe ve olanaıklı hallerde fiat artışlarını kontrol etmeğe yönetmiştir.

Fiat düzenliliğini sağlamak için ücretlerle fiatlar arasındaki bağlantılara, hazırlanan bütçeler vasıtasıyla doğrudan doğruya etkin olma yolu, Avusturya Hükûmeti tarafından kullanılan metodların başında gelmektedir. İş hayatında ise, dış ticaret üzerindeki bazı sınırlamalar ile sermaye hareketinin sınırlanışının önlenmesi için, iş adamlarına daha fazla olanaklar sağlanması yoluna gidilmektedir.

1962 Yılında, hükûmet, enflasyona karşı bazı tedbirler almak gereğini duymuştur. Gümrüklerin indirilmesi, faiz hadlerinin düşürülmesi, en düşük rezerv miktarlarının artırılması, bu tedbirler arasında sayılabilir. Aynı yılın yaz aylarında, yapılan bir anlaşma ile, üç aylık bir dönem için fiatlar ve ücretler dondurulmuştur. Bu süre daha sonra altı aya çıkarıl-

mıştır. Hükûmetin kısa dönemli politikasına aykırı olmasına rağmen, gelir vergilerinde de bir indirim yapılmış, ve alınan bütün bu tedbirlerin bir sonucu olarak, 1962 yılının sonuna doğru ücret - fiat bağıntısında bir düzenlilik sağlanmıştır. Ancak, bütün bu tedbirlere rağmen, aynı yıl içindeki kalkınma ve gelişme hızı, reel olarak sadece yüzde 2,2'yi bulmuştur.

1963 Yılı içinde, OECD tarafından, Avusturya'nın ekonomik durumu hakkında yapılan araştırmadan sonra yayınlanan bir rapor, durumu şu şekilde özetlemektedir :

«Fiatların aynı yüzeyde tutulmasına verilen önem ve bu amacı gerçekleştirmek için alınan tedbirler dolayısı ile ekonomik kalkınmayı gerçekleştirecek uzun süreli programların uygulanmasına olanak bulunamamaktadır.»

1963 Sonunda, ekonomik faaliyetler hızlanmış ve bunun bir sonucu olarak ta, aynı yıl içinde ekonomik kalkınma hızı, reel rakamlar ile yüzde 4,4'ü bulmuştur. Kalkınma hızı, hayat pahalılığı indeksleriyle düzenli bir yüzeyde gelişmiştir : Nisan ayı itibarıyla, indeksler, bir önceki yıla göre, ancak yüzde 2,7 oranında yüksek durumdaydı.

belçika

Belçika ekonomisi, 1962 yılında, işsizlik tehlikesinden ve ağır bir kalkınma döneminden kurtulmuş ve hızlı bir kalkınma dönemine girmiştir. 1963 Yılı içinde, gayri safi milli gelir, yüzde 4 bir artış göstermiştir. Bu artışa gerek sınaî ve gerekse tarım alanındaki Belçika ürünlerine ve mâmüllere olan talep ile, özel sektördeki yatırımlardır. Ancak, bu yatırımlar, daha çok, eskiden var olan fabrikaların modernleştirilmesi şeklinde olup, üretim kapasitelerinin geliştirilmesi şeklinde olmamıştır. Diğer önemli bir sebep ise, iç pazardaki taleplerdir.

Bütün bu talepler, Belçika ekonomisinin olanaklarını şiddetli şekilde zorlamıştır. Bu zorlama, özellikle işçi alanında hissedilmiş ve 1963 yılında Belçika Merkez Bankası tarafından yapılan bir araştırmaya göre, Belçika şirketlerinin yüzde 23'i kalifiye işçi darlığı sebebiyle, istenilen şekilde randıman verememiştir. İşçi darlığı, en fazla, inşaat ve tekstil işkollarında hissedilmiş ve birkaç yıl öncesine kadar işçi fazlalığı tehlikesiyle karşı karşıya bulunan kömür madenleri bile yeni işçi isteğinde bulunmuşlardır.

Enflasyonist baskıların hissedilmesinin diğer bir sebebi ise, hava şartlarının çok kötü gitmesi ve büyük baş hayvanların, çeşitli hastalıklarla telef olması sebebiyle, tarım üretiminin çok düşük olmasıdır.

Bütün bu baskıların bir semeresi olarak, uzun zaman aynı yüzeyde olan fiatlar artmıştır. 1963 Yılı'nın Aralık ayındaki fiatlar, bir önceki yılın aynı ayındaki fiatlardan yüzde 4,3 daha yüksek bir manzara göstermiştir. Hayat pahalılığı indekslerine göre, otomatik olarak ayarlanan ücretler de, fiat artışlarının bir sonucu olarak yükselmiştir. Öte yandan, yeni imzalanan toplu iş sözleşmeleri de, fiatlardaki bu artışları göz önüne alarak, ücret artışları sağlamıştır. Eñitün bu ücret artışları, ülke çapında, ortalama olarak, yüzde

6,9'u bulmuş ve maliyetteki işçi ücreti oranı yüzde 4 artmıştır.

Ekonomik kaynakları genişletmek için alınan tedbirler, daha çok işgücü alanında olmuş ve geçmiş yıllara göre, yabancı işçiler için çalışma izni daha kolay esaslar dahilinde verilmeğe başlanmıştır. Öte yandan, Belçika makamları, kadın işçilerin işe alınmaları için devamlı çalışmalar yapmışlar ve kadın işçilerin çalışmalarını teşvik için, onlara erkek işçilere ödenen ücretlerin ayninin verilmesi prensibini kabul etmişlerdir. Bu şekilde de, ortalama olarak, kadın işçilerin ücretleri yüzde 12 civarında artmıştır. Erkek işçilerin ücretlerindeki artış oranı ise, yüzde 7'dir.

Bu gelişmeler, Belçika Hükümeti'ni talebi regüle ve arz'ı artırmak için bazı tedbirler almaya yöneltmiştir. Para politikası ayarlanmış ve senetlerin kırdırma yüzdesi, aynı yıl içinde iki kez yükseltilmiştir. 1959 Yılında çıkarılan ve vergi indirimleriyle sanayiye kredi olanakları sağlıyan kanunlar değiştirilmiş, kredi olanakları ile hükümetin çeşitli işkollarına yaptığı yardımlar, katı hükümlere bağlanarak sınırlandırılmıştır. Bu şekilde de, konut yapımı için kredi verme usulü kaldırılmış, diğer yapı işkolları için verilen kredilerin miktarları önemli derecede azaltılmıştır. Özel sektör ise, tüketiciye açtığı kredileri, peşin olarak yatırılan miktarı artırarak ve taksitlerin ödeme süresini azaltarak bu akıma ayak uydurmuştur.

Zorunlu tüketim maddelerinden olan un, yağ ve tahıl ürünlerinin artan fiatları, konan narhlar ile dondurulmuş ve böylelikle, bu maddelerin fiatlarında istikrar sağlanmıştır. Belçika Hükümeti, Ortak Pazar (EEC) ülkeleri ile varılan anlaşma gereğince, iç pazarda domuz etine karşı olan talebin arttığı aylarda bu maddenin ihracını menetmiş ve ayrıca sığır etinden alınan ithal vergisi ile gümrük vergisini kaldırmıştır.

batı almanya

Batı Almanya Hükümetleri, geçmişteki enflasyon tecrübeleri dolayısı ile, fiat düzenliliğine büyük önem vermektedirler, Alman Hükümeti tarafından son olarak alınan, ödeme dengesiyle ilgili bazı tedbirler, daha çok diğer ülkelerin enflasyonist tehlikelerin, ülkeye bulaşmaması arzusundan ileri gelmektedir.

Dış ödeme dengesindeki enflasyonist tehlikeler iki şekilde kendini hissettirmeye başlamıştır. İlk olarak, ihracatın, ithalattan fazla olması ve bu fazlalığın, yılda ortalama olarak üç milyar dolar yüksek bir rakama ulaşması, ekonominin iç olanaklarını zorlamağa başlamıştır. Mart ayında, bu tehlikeyi ve zorlamayı önlemek için alınması istenen tedbirlerin başında, ithalatın artırılması ile, ithalat ile ihracaat arasında istenen dengenin sağlanması öngörülmüştür. Hükümet, ihracatın azaltılması yerine, ithalatın artırılmasının daha uygun olacağını düşünerek, Ortak Pazar ülkelerinden yapılacak sanayi malları ithalatı gümrük malları tarifelerinin yüzde 50 indirilmesini istemiştir. Diğer ülkelerden yapılacak ithalat için de gümrük tarifelerinin, Ortak Pazar (EEC) ülkelerin gümrük tarifeleri ortalamasına indirilmesinin uygun olacağını belirtmiştir.

Sermaye piyasasındaki akım ve bunun sonucu olarak dış ödeme dengesinde meydana gelen hareket-

ler de enflasyon tehlikesi yaratmıştır. 1963 ile 1964 yılı başlarında dış piyasalardan Almanya'ya olan sermaye akımı, ekonomik hayatı sarsacak bir mahiyet almağa başlamıştır. Bu tehlikeyi önlemek için, Alman Hükümeti, bazı tedbirler almayı gerekli görmüştür. Bu tedbirler şunlardır :

— İlk olarak, Almanya'da bulunan bazı şirketlerin, Alman vatandaşı olmıyan hisse sahiplerine yapılan faiz ödemelerinde yüzde 25 oranında bir iç istikraz vergisinin konması,

— İkinci olarak Alman vatandaşı olmıyan kişilerin, ellerindeki vadeli senetler üzerinden yapacakları faiz ödemelerinin, Alman Bankaları'na yapılmasının yasaklanması,

—Üçüncü olarak, dış ülkelerdeki bankalar vasıtasıyla, yapılacak yatırımların, karşılıklı olarak Alman Bankalarına, Alman vatandaşı olmıyan kişilerin yatırımları paralar hariç olmak üzere, banka rezervlerinin kanunun izin verdiği en yüksek hadde çıkarılması,

— Dördüncü olarak, Amerika Birleşik Devletleri hazinesi tarafından çıkarılan tahvillere, serbest tahvil borsasında tanınan hak ve kıymetlerden daha fazla bir kıymet ve hak tanınması.

GELECEK SAYIDA :

İsveç, Norvec ve İsviçre'deki tedbirler.

HABERLER

CEVAP

Churchill'in ölümü dolayısı ile Demirsoy'a cevabî telgrafi geldi.

İngiltere'nin eski Başbakanlarından Sir Winston Shureill'in ölümü dolayısıyla Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Seyfi Demirsoy, İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonuna bir taziye telgrafi göndermişti.

İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri George Woodcock, Seyfi Demirsoy'a şu cevabî mesajı yollamıştır:

«Sayın Bay Demirsoy,

Sir Winston Chorchill'in ölü mü münasebetiyle göndermiş bulunduğunuz taziye mesajınız için teşekkürler ederim. Bu büyük adam için şimdi bütün memleket, İngiliz sendikacılık camiası mensupları da dahil zira müteveffanın iştigal etmiş olduğu çeşitli faaliyetler arasında sendikacılık da vardı. yas tutmaktadır.

Saygılarımla»

ZAM

Devlet Demiryolları işçileri zam aldı.

Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü ile Türkiye Devlet Demiryolları İşçileri Sendikaları Federasyonu arasında, uzun süren anlaşmazlıklar sonucu imzalanan toplu sözleşme ile, 27 bin demiryolu işçisi zamma hak kazanmıştır.

Sözleşme, ay içinde, Genel Müdürlük binası, cafeteria salonunda, Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, Enerji ve Tabii Kaynakları Bakanı Hüdaş Oral, Ulaştırma Bakanı Mahmut Vural, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Ankara'da bulunan bütün sendika, fedarasyon başkanları, Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü'nün diğer yöneticileri, Amerikan Büyük Elçisi Hare, diğer davetlilerin hazır bulunduğu bir törenle imzalanmıştır.

Törenin açış konuşmasını Genel Müdür İsmail Ertan yapmış ve sözleşmenin, genel müdürlüğe 1965 yılında 56 milyon lira civarında bir mâli külfet yüklediğini bildirmiştir. Daha sonra söz alan federas-

yon başkanı Şerafettin Akova, toplu sözleşme, grev ve lokavt hakkının, Türk Anayasa'sındaki yerine değinerek, bu hakların, sosyal adaletin gerçekleştirilmesindeki önemli rolünü işaretlemiş ve özetle şunları söylemiştir:

«Sendika dendiği vakit, çalışanların, çalıştıranlara, çok yanlış oluşlarla müdahalesi akla gelmekteydi. Gerçek ve özgür sendikacılık ortaya çıktığında, bu tarz düşüncelerin yanlışlıkları ortaya çıkmıştır. Hatta, güçlü sendikacılık, gerçek fonksiyonunu bulduğu zaman, bu kuruluşların, toplum mutluluğu için yararlı birer müessese olduğu da ittifakla kabul edilmiştir.

Hatta, olumlu, sorumlu ve yurt gerçeklerini kaale alan özgür sendikacılık, işçi - işveren münasebetlerinin ahenkleştirilmesi bakımından yararlı olduğu gibi, bir bakıma da gerçek demokrasi düzeninin teessüsü ve millî ekonomimizin gelişmesi bakımından da devlete yardımcı dahi olmuştur.

Su anda, işçi - işveren ve devlet ilişkileri bakımından bilinçli bir birlik gösteren bu muhteşem topluluk iddialarımızın en güzel örneklerinden biridir.»

Ecevit konuşuyor

Daha sonra mikrofona davet edilen Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, alkışlarla karşılanan şu konuşmayı yapmıştır:

«Hükümetimizin işbaşından ayrılma kararı vermesinden sonra, böyle bir toplantıda bulunmak, benim için büyük bir bahtiyarlık olmuştur. Bugün, burada konuşabilmek imkânını elde ettiğim için yürekten şükranlarımı sunarım.

Bu toplu sözleşmenin çetin müzakerelerini yakından izledik. Fakat umutsuzluğa düşmedik. Nitekim, bütün mücadelelere rağmen, bu mes'ut neticeye varıldı. Bizler, bu toplu sözleşmeden bazı kanaatlere de vardık.

Müzakerelerin olumlu sonuca varması için Kemal Satır, Mahmut Vural, ve Türk-İş yöneticileriyle toplantılara katıldığımızda gördük ki, bu müessesenin değerli idareci.

leri, gerçekten samimidirler. İşçileri ile beraber, müesseseyi kârlı hale getirmek istemektedirler. Bu hali öğrenerek gördük.

Bu müzakereler sonuçlandıktan sonra, Devlet Plânlama Teşkilâtı'ndan, çok değerli idare ve devlet adamı İsmail Ertan, müessesenin başına geldi. Bu müessesede bulacağı değerli arkadaşları ile, işletmeyi çok olumlu bir hale getireceğine yürekten inanıyoruz.»

Demokrasi

«Demokrasinin iyi işlediği yerlerde, iktisadi bakımlardan da en iyi sonuçlar verdiğine inanıyoruz. 440 Sayılı Kanun'un bazı hükümleri, Devlet Demiryolları'ndaki işçilerinize, işletmenin en üst kademelerinde bulunmak yetkisini vermiştir. O zaman, toplu müzakerelere oturulunca, her imkânı bilecek, mümkün olanı isteyecektir. Bu demokrasinin gerçekleşmesi ve iyi işlemesidir.

Memleketimizde demokrasi yerleşmiştir ve iyi işlemektedir. Bizim vazifeyi devrimiz de, bu iyi işlemenin bir neticesidir. Bir bakımdan, benim burada yaptığım konuşma bir yönü ile bir veda konuşmasıdır. Diğer yönü ile veda konuşması değildir. Veda konuşmasıdır, çünkü yeni bakine kurulunca, vazifemi yeni arkadaşlara devereceğim. Veda konuşması değildir, çünkü, bundan böyle milletvekiliniz olarak, gazeteci olarak, ikisi de olmazsa, ünvanlı bir fert olarak, iyi işverenler ve işçi arkadaşlarımla beraber olacağım.»

Vatansever sendikacılar

«Sosyal alanda, memleketimin muvaffak olmasını görmenin huzuru içindeyim. Çalışmalarımızda, Atatürk devrimlerinin ilkelerini beraber edindik. Bu bakımdan nedamet duymıyacak bir haldeyim.»

Vatansever Türk sendikacısı, ne istediğini bilmekte, kanunlara, nizamlara saygı göstermekte, yıkıcı değil, yapıcı olmaktadır. Ona ayak uydurabilen işverenlerin de bunda şeref payı olmuştur.

Siyasi ödevler geçicidir, mühim değildir. Mühim olan, bu görevleri bıraktıktan sonra, açık alınla dolaşabilmektedir.»

Halil Tunç konuşuyor

Büyük alkış toplayan Ecevit'in konuşmasından sonra, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç kürsüye gelmiş ve şöyle demiştir :

«Bu toplu sözleşmenin geçirdiği safhalar, hepimizce mälumdur. Bu konuya girmeyeceğim. Çünkü, Sayın Ecevit'in, bu genç ve değerli devlet adamımızın konuşması, hepimiz gibi beni de çok heyecanlandırdı.

Veda konuşmasında, bizlerden bir dakika ayrılmıyacağını ifade eden değerli devlet adamı Ecevit, iş başına geldiği zaman, ıstırap çeken insanı biliyordu. İşçiyi tanıyordu. Bilerek, bularak çalıştı. Şimdi, inanmış ve bir insanın huzuru içinde ayrılıyor.

Zaman zaman, bizim içimizden de bazı kimseler, Ecevit'i bazı konularda yermiştir. Şimdi, onların, yeni gelecek bakanlar karşısında ne yapacaklarını merak etmemek elden gelmiyor. Bugün, meselelerimiz bitmiş değildir. Mecliste İş Kanunu, İşsizlik Sigortası Kanunu, Tarım-İş Kanunu vardır. Bunlar, nasıl kanunlaşacaktır? İşte, bu bakımdan, kanaatine, Bülent Ecevit'ten sonra bu makama gelmek, bir talihsizlik olacaktır. Her zaman yanınızda bulunacağını vaadeden Ecevit'i Türk İşçisi her devrinde minnet ve şükranla anacaktır.

Türk İşçisi'ni büyük problemler beklemektedir. O, Ecevit gibi büyük bir destekten mahrum kalacak, fakat yine de muvaffak olacaktır.

Türk İşçisi, vatanperverdir, vefalıdır, hakkını almak için yaptığı mücadelenin daha kuvvetlisini, haklarını muhafaza etmek için yapacaktır.

Sözlerimi bitirmeden, hastahane iken bakanlığa tayin edilen ve ilk iş olarak bu sözleşmeyi yapan

Sayın Ulaştırma Bakanı Mahmut Vural, Genel Müdür İsmail Ertan ve diğer değerli arkadaşlarına da teşekkür etmeyi bir borç bilirim.»

Mahmut Vural konuşuyor

Daha sonra kürsüye davet edilen Ulaştırma Bakanı Mahmut Vural, sözleşmeden bahsetmiş, federasyonun isteklerinin haklı olduğunu işaretledikten sonra, özetle şunları söylemiştir :

«Federasyon, işçiler adına ücret zammını istemekte haklı, TCDD ise, önemli bir ücret artışını resen kabul etmek imkânından mahrum bulunuyordu.

Mevcut uyuşmazlığın temelini teşkil eden ücret konusu, karşılıklı iyi niyet ve anlayış içinde, tatmin edici bir çözüm şekline bağlanınca, toplu iş sözleşmesi tamamlandı.

Hazırlanan sözleşmenin, Demiryolları işletmesi mensupları ile işçi arkadaşlarına yeni bir çalışma şevki getireceğine inanmaktayım.

Memleketimize hayırlı olması nı temenni ederim.»

UYARMA

Türk-İş Başkanı, işçi hakları ve yeni hükümet konusunda bir demeç verdi.

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, «İşçi haklarından kısıntı yapılmıyacağı konusunda, hükümet programında sarahat istiyoruz» demiştir.

İstanbul İspirto ve İçki Sanayii İşçileri Sendikası'nın 21 Şubat günü yapılan kongresinde konuşan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, gelen hükümetin sağcı bir hükümet olduğunu, işçi haklarında kısıntı yapacağı yolundaki söylentilerin, bizzat hükümet tarafından yalanlanması gerektiğini söylemiştir. Demirsoy, bu konuda şöyle demiştir:

«AP, sağcı bir siyasi partidir. İşçi haklarında kısıntı yapacaktır denilmektedir. Hükûmet programın da kısıntı yapılmıyacağı konusunda sarahat istiyoruz. Yuvarlak kelimeleri biliriz. Şayet işçi hakları kısıtlanırsa, bu hükûmetle de, bu siyasi partiyle de mücadele edeceğimizi huzurunuzda söylemekle şeref duyarım.

Çok eskiden, hak aramak için ricada bulunurduk. Şimdi, şunun bunun yardımına ihtiyaç yok. Kuvvetli sendikalar, yalnız işçinin değil, sermayenin, demokrasi ve sosyal adaletin teminatıdır. Kuvvetli partilerden diktatör kadrolar çıkarabilir. Mâzide bunun örneklerini görüldük.»

Gerekirse çizgiye getiririz

Demirsoy, bundan sonra, işçi haklarının sınırlanması halinde Türk İşçi Hareketinin tepkisinin sert olacağını şu sözlerle belirtmiştir :

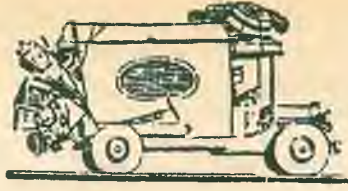
«İşbaşına gelen hükûmet, işçi davalarına önem vermeğe mecburdur. Hakların üzerine sünger çekmeğe imkân yoktur. Çizgiden çıkarılsa, bütün gücümüzle onları çizgiye getiririz.»

Türk-İş Başkanı daha sonra, toprak reformunun öncelikle ele alınması ve mutlaka gerçekleştirilmesi konusunda da şöyle demiştir:

«Hükûmet, Ekim'de seçime gidecektir. Kendilerinden, bu süre içinde gerçekleşmesini istediğimiz çok şey vardır. Köylüler, dikkatimizi çekiyor. Ücret on lira olduğu halde, toprak ağalarının kendilerini beş liradan çalıştırmamasından şikâyet ederek, «Bizi kurtarın, tek ümidimiz sizsiniz» diyorlar.

Hükûmet, Toprak Kanunu çıkaracağını vaadediyor. Toprağa hayatını bağlamış insanlar, kanun çıkmazsa, «Köylü vatandaş, ya Meclis kapısına gelecek, ya da o toprak ağalarının hesabına bakacaktır...» şeklinde konuşuyorlar.

Kıdem tazminatının aynen kalmasını, yeni İş Kanunu'nun bir an önce çıkmasını istiyoruz.»

BASKI

TÜMTİS Üyelerine Baskı Yapılıyor.

Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası (TÜMTİS) İzmir Bölge Daşkını ve Türk-İş Üçüncü Bölge Temsilcisi Burhanettin Asutay, TÜMTİS üyelerine baskı yapıldığı iddiasıyla yetkili makamlara şikâyetinde bulunmuştur.

Asutay tarafından İzmir Belediye Başkanı Osman Kibar ve ESHOT Genel Müdürlüğü'ne yollanan mesajlarda, şikâyetler şöyle özetlenmektedir :

«Muhtelif ziyaretlerimde arzettiğim taraf tutar hareketlere son verileceği vait edilmiş olmasına rağmen, kelâm ve devranda bir değişiklik görülmemiştir.

Sendikamız üyeleri oradan oraya sürülmekte, kasten rütbeleri tenzil edilmekte, işçiler köşe taşına döndürülmekte, işleri değiştirilmekte, ekmekleriyle oynanacağı tehdidiyle, işçilere insaf dışı baskılar yapılmaktadır.

Son günlerde ehliyetsiz kimselere mevki verilmekte, ehliyetli kimseler istekleri dışındaki işlere aktarılmakta, işçilere, yakalarında ki rozetlere göre keyfi muamele yapılmaktadır.

İş başında sendika propagandası yaptığı iddiası ile, işçilerin yerleri değiştirilirken, Oto - İş Sendikası'na hizmet edenlere yıldız takılmakta ve bunlar âmir mevkilerine yükseltilmektedirler.

Sendikamız üyelerinin çok olduğu Try servisindekiler otobüs servisine aktarılırken, otobüste biletçilik yapanlar, Try'da kontrol yapılmaktadır. Bu ne biçim görüş ve karedir? Biz bunu anlayamadık.»

Bu ve benzeri şikâyetler sıralandıktan sonra, sendikaların istekleri şöylece belirtilmektedir :

«1. Hileli zabıt ve iftira ile haklarında zabıt tutularak yerler değiştirilmiş kimselerin eski işlerine iadesi,

2. İşyerinde taraf tutulmaması

3. ESHOT İdaresinin Oto-İş Sendikası elinden alınarak, Müdür ve mes'ullere verilmesi,

4. İşyerinin azap yeri olmasına engel olunması,

5. İşyerindeki ezici hareketlere, işçilerin sendikamıza aza oluşları sebep olmuşsa, (azalarımızın hepsini sendikadan çıkarmak için...) samimiyetle durumdan haberdar edilmeliyiz.»

ÜCRETLER

Ecevit, «İşçi ücretlerine yapılan zamlar, devlet sektöründe büyük fayda sağlamıştır.» dedi.

1965 Bütçesinin Cumhuriyet Senatosu'nda görüşülmesi sırasında söz alan Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, AP Zonguldak Senatörü Tarık Remzi Baltan'a cevaben yaptığı konuşmada, işçi ücretlerine yapılan zamların, devlet kesiminde büyük faydalar sağladığını ifade etmiştir.

Ecevit, konuşmasında özetle şöyle demiştir :

«İşçilerimizin ücretlerine zamlar, devlet kesiminde büyük faydalar sağlamıştır. Buna örnek olarak, işçilerine zam yapan Zonguldak Ereğlisi Kömür İşletmesi'ni gösterebilirim.»

Ecevit, daha sonra konuşmasına şöyle devam etmiştir:

«Emek - sermaye çatışmasını önleyecek tedbirler, toplu sözleşme düzeni ile gelmiş, sosyal menfaatler arasında denge sağlamıştır. Gerçekten, bugün, böyle bir çatışma zemini, eskisine göre daha azdır. Bu düzen olumlu şekilde devam ettiği müddetçe, emeü - sermaye çatışması için elverişli ortam tamamen ortadan kalkacaktır. Bu, batı ülkelerinde, demokratik düzen içinde sosyal adaleti sağlamış dış ülkelerde böyledir, böyle olmuştur.»

KAMPANYA

Şeker-İş, çalışma kampanyası açtı.

Şeker-İş Sendikası, Çalışma Meclisi'nin sona ermesinden bu yana kesif bir çalışma dönemine girmiştir. Genel Başkan Hamdi Güvenen, Çalışma Meclisi'nin bitiminden hemen sonra, şube kongrelerinde hazır bulunmak için Kastamonu'ya hareket etmiştir. Şeker-İş şubelerinin kongrelerine bu ay içinde başlanmış bulunmaktadır.

Dergimizin baskıya verildiği sırada toplanacak olan Merkez Yönetim Kurulu, genel kurul toplantısının tarihini belirleyecektir. Genel kurul toplantısının, haziran veya temmuz ayında yapılacağı sanılmaktadır.

Öte yandan, 1965 yılında Türk-İş'te Şeker-İş tarafından ortaklaşa düzenlenecek seminerlerin hazırlıklarına da girişilmiş bulunmaktadır. Türk-İş Eğitim personeli, Şeker-İş

yöneticileriyle bu konuda temaslara girişmişlerdir.

Genel Merkez'de yapılan en önemli çalışmalardan diğer ikisi de, takdir zamları ve genel merkez binasıdır. Ankara, Yenisehir'de, Çalışma Bakanlığı'nın hemen yanındaki 400 metrekarelik bir kat, Şeker-İş tarafından genel merkez olarak kullanılmak üzere satın alınmıştır. Bu katın inşaatının yaza kadar biteceği sanılmaktadır.

Ocak ayı itibarıyla işçilere ödenecek olan takdir zamları üzerindeki çalışmalar da sonuçlandırılmak üzeredir. Zamlar, peyder pey işçilere ödenmektedir.

UCUZLAMA

Akaryakıt fiyatlarında indirim yapıldı.

Benzin, gazyağı ve motorin fiyatlarında yapılan indirim, işçi çevrelerinde memnuniyetle karşılanmıştır.

Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan kademeli ayarlama, bakanlıkça yayınlanan bir bildiriyle halkoyuna duyurulmuştur.

İndirimin oranı, ortalama olarak, litrede 2,5 kuruş civarındadır. Bu, akaryakıt tüketicisi vatandaşların, yılda 50 milyon lira civarında bir tasarruf yapabilmelerine imkân verecektir.

Ancak, 8 Şubat tarihinden itibaren yürürlüğe giren fiyatlar, bazı bölgelerde aksi sonuç verebilecek, bazı yurt köşelerinde 2,5 kuruş kadar ucuza satılacak akartakıt, bazı bölgelerde eskisinden pahalı satılacaktır.

EMEKLİLER

Sümerbank Fabrikaları onarılacak

Sümerbank fabrikalarının incelemek ve gerekli onarımlar için raporlar düzenlemek için Türkiye'ye gelen dokuz kişilik Sovyet teknisyenler kurulu, ülkemizden ayrılmıştır.

Aybaşında, Sümerbank Genel Müdürü'nün başkanlığında yapılan toplantıda, fabrikaların durumu hakkında bilgi veren kurul mensupları, daha sonra, hazırladıkları bu konudaki bir raporu, bir hafta içinde, Sümerbank'a vermişlerdir.

Gezi sırasında yabancı kurul üyelerine bankanın idare meclisi üyesi Şevket Turgut ile, Tekstil Proje Müdürü Şaban Yiğit refakat etmişler, Kayseri, Nazilli, Ereğli, İzmir, Bakırköy, Bursa, Merinos fabrikaları ile, özel teşebbüse ait 9 kadar fabrikayı gezmişlerdir.

Sümerbank ilgilileri, yapılacak onarımdan sonra, fabrikaların veriminde yüzde 20 oranında bir maliyet düşüşünün meydana getireceği artış olacağını ifade etmişlerdir.

ONARIM

«Emekli İşçiler Yardımlaşma Derneği» kuruluyor.

Türk İşçisi'nin örgütlenmediği sırada emeklerini yıllarca ucuza satarak güç hayat koşulları içinde

mücadele eden işçilerimizin durum larını gözönüne alan işçi yönetici leri, «Emekli İşçiler Yardımlaşma Derneği» adı altında bir dernek kurmuşlardır.

Türk-İş Birinci Bölge Temsilci si İsmail Topkar'ın da temsilcileri arasında bulunduğu dernek, muh temelen önümüzdeki ay içinde yıllık kongresini yapacaktır.

ÖDENEK

Maden-İş üyeleri birer gün lük kazançlarını Türk-İş'e verecekler.

Maden-İş Sendikası, üyelerin den yılda bir günlük kazançları tutarını tahsil ederek Türk-İş'e yolla mak konusunda bir karar almış ve bu konudaki karar, sendika tüzü güne geçirilmiştir. Türk-İş ödeneği adı altında anılan bu ödenekten şimdilik 25 bin liralık bir meblâğ, ayın 16'sında Ankara'ya giden Ma den-İş Başkanı Kemal Türkler ta rafından Türk-İş veznesine yatırıl mıştır.

Bu husus, bundan böyle yapı lacak toplu pazarlıklarda da gözö nüne alınacak ve bu meblâğın iş verenlerden alınması yoluna gidile cektir.

Sendika yönetim kurulu, bu ko nudaki kararı, şubelerine ve sendi ka temsilcilerine bildirmiş bulun maktadır.

SEMİNER

İstanbul'daki işçi semineri ne doktorlar da katıldı.

İstanbul'da düzenlenen «İş gü venliği ve çalışma hijyeni» konulu

seminer, beş gün süreyle devam etmiş ve seminere özel ve resmi ke simlerden yüz kadar doktor katıl mıştır.

Orta Doğu Çalışma Enstitüsü'nün Fındıklı'daki merkezinde yapı lan seminerde açılış konuşmasını yapan Enstitü Müdürü Dr. Nüvit Ataş, şunları söylemiştir :

«Ekonomik olduğu kadar, sos yal ve beşeri bakımlardan büyük ölçüde önem taşıyan iş güvenliği - hijyen problemleri, istihsal ve ran tablite, emek ve insan faktörleriyle ilgili olarak, hayatî bir mahoyet taşımaktadır.

Özellikle memleketimiz gibi, sanayi alanında gelişme ve kalkın ma çabasında bulunanlar için, bu konunun ayrı bir önemi vardır.»

TEDHİŞ

Grev gözcülerini dövüp, ö lümle tehdit ettiler.

Ege Tütün, Müskirat, Gıda ve Yardımcı İşkolları Sendikası ile Çanakkale'deki «Kepez» ve «Akfa» konserve fabrikaları arasında baş gösteren uyuşmazlık sonucu, bu iş yerlerinde başlanıp, dört aydan be ri devam ettirilen grev, işverenin paniğe uğraması sonucu, gangster lik olaylarına tevessül edilmesine yol açmıştır.

Olaylar, 25 Ocak günü başlamış, irtibat çadırında, işverenlerin adam ları, grev gözcülerine baskın ver mişler ve onları ağır şekilde döv müşlerdir. Bunu izliyen günlerde de işverenlerin basiretsiz tutumu devam etmiş ve grev gözcülerinin ölümlü tehdit edilmesine kadar yol açan olaylar serisi devam edip git miştir. Halen bu ilde, «Kepez» ve «Akfa» işverenleri aleyhine ondan fazla dava açılmış bulunmaktadır.. Bu üzücü davranışlar, işçi çevrele rinde infial uyandırmıştır.

RÜŞVET

Mahmutpaşa Şubesi Şefine İş ten El Çektirildi.

İş ve İşçi Bulma kurumu, Mah mutpaşa Şubesi Şefi'ne Almanya'ya gitmek için kendisine başvuran iş çilerden rüşvet aldığı iddiasıyla, iş ten el çektirilmiştir.

Sanığın, Almanya'ya gitmek ü zere kendisine başvuran 36 işçiden 5 yüz - 1.000 lira arasında rüşvet al dığı ve kendilerini öncelikle Alman ya'ya yolladığı iddia olunmaktadır.

Ayrıca, olaya adı karışan bir memur, Mardin'e atanmış, diğer memurların tümünün de yerleri de ğiştirilmiştir.

Mardin'e atanan memurun, mer kezde «Dış talep ünitesi» fişlerini sıraya koymakla görevli olduğu bildirilmektedir.

Olay, halen Disiplin Kurulu ta rafından incelenecektir. Kurulun vereceği karardan sonra, durum a dalete intikal ettirilecektir.

İŞÇİ AKINI

Almanya'ya bu yıl da 60 bin işçi gidiyor.

Bundan böyle Almanya'ya Tür kiye'den gidecek işçilerin nakliye si, daha seri metodlarla yapılaca ktır.

İş ve İşçi Bulma Kurumu İr tibat Bürosu Başkanlığı'na yeni a tanan Her Theodore Marquard, bir İstanbul gazetesine verdiği demeç te, Almanya'ya gitmek için mura

caatta bulunan işçilerin, şimdiye kadar olduğu gibi bir - iki yıl beklemeden gidebileceklerini söylemiştir.

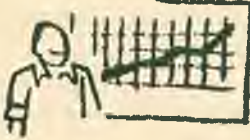
1965 Yılı içinde Almanya'ya 60 bin işçinin gideceğini açıklayan Marquard, Almanya'daki Türk işçilerinin sayısının 100 bini bulduğunu ve Alman işverenlerinin, geçen yıllara göre daha fazla Türk işçisi istediğini ifade etmiştir.

Manquard, Türk işçileri hakkındaki açıklamasına şöyle devam etmiştir:

«1965 Yılı'nın ilk iki ayı için elimizde 10 bin 500 kişilik bir istek vardır. Bunun iki binini kadın işçiler teşkil etmektedir. Hemen söyleyeyim, Alman işverenler, Türk kadın işçilerinden çok memnun olmuşlar ve bu yüzden, bu yıl daha fazla sayıda kadın işçi istemişlerdir.»

İrtibat Bürosu Başkanı, sözlerini şöyle bitirmiştir:

«Almanya'da en fazla Türk işçisi çalışmıyor. Ama, en fazla istek Türk işçisi için yapıyor.»

ÜCRETLER

Kimya işkolunda ücretler artırılıyor.

Çalışma Bakanlığı, kimya işkolunda çalışan işçilerin saat ücretlerinin artırılması yolundaki bir isteği kabul etmiştir.

23 Ekim 1964 tarihinde Kimya İş Sendikası tarafından yapılan bu konudaki istek, bakanlıkça incelenmiş ve sonuçta, işçilerin ücretleri aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

Yılda iki ikramiye ve çocuk zammı veren işyerlerinde, yaşı 16'dan küçük olan işçilere 125, büyüklere de 150 kuruş saat ücreti verilecektir. Ücretleri tesbit olan fiatlardan düşük olan işyerleri, yeni ücretlerle aradaki farkı, 23 Ekim 1965'ten itibaren işçilerine verecektir.

Bu durumda, sendikanın 200 kuruşluk isteği reddedilmekle birlikte, işçi ücretlerine eskisine göre önemli ölçüde zam yapılmış olmaktadır.

İŞSİZLİK

İş bulamıyan 55 bin işçi sıra bekliyor.

İş ve İşçi Bulma Kurumu'ndan alınan bilgiye göre, kurulun İstanbul Şubesi'ne, bir yıl içinde 30 bin 673 erkek ve 6 bin 977 kadın, iş bulmak için müracaat etmiştir. Bu işçilerden 12 bin 513 erkek ve 3 bin 156 kadına iş bulunmuştur.

Öte, yandan, 1964 yılında Almanya'ya 55 bin 802, Avusturya'ya 2 bin 706, İsviçre'ye 110 işçi gitmiştir.

Halen, İş ve İşçi Bulma Kurumu İstanbul Şubesi'nde, Almanya'ya gitmek için sıra bekleyen işçilerin sayısı, 55 bin 313 kişidir. İlgililer, bu rakamın, önümüzdeki aylarda daha da artacağını tahmin etmektedirler.

KANUN

Tarım-İş Yönetim Kurulu'nda önemli kararlar alındı.

Türkiye Tarım İşçileri Sendikası Yönetim Kurulu, 12 - 15 Şubat tarihleri arasında yaptığı toplantıda, Tarım-İş Kanunu'nun bir an önce çıkarılması gerektiği ifade edilmiştir.

Üç gün süren toplantıda, tarım işçileri için hayatı önem taşıyan kararlar alınmıştır. Kararlar, özetle şöyledir:

1 — Tarım İş Kanunu'nun bir an önce çıkarılması, Adana'daki tarım işçilerinin öncelikle örgütlendirilmesi,

2 — Sosyal Sigortalar Kanunu'nun tarım işçilerine uygulanması,

3 — Orman İdaresinin, orman memurlarının sendikalara girmemesi için yaptığı baskıya son vermesi,

4 — Malatya'da, işveren tarafından yapılan baskıların derhal önlenmesi.

BAŞARI ZAMMI

Maden İşçileri Sendikası'nda başarı zamları veriliyor.

Zonguldak Maden İşçileri Sendikası ile Ereğli Kömür İşletmesi Müessese Müdürlüğü arasında yapılan anlaşma uyarınca, sendika üyelerine, ehliyet ve liyakatlarına göre, «başarı ve liyakat zammı» verilmeğe başlanmıştır.

Şeker Bayramı'ndan önce, sendika yöneticileriyle, şirket yetkilileri arasında yapılan görüşmeler sonunda imzalanan protokolle, işçilerin bu haklarının uygulanış tarihi belirlenmiştir.

Daha önce alınan bu yoldaki kararın uygulanması için, sendika yöneticilerinin geçen yıl harekete geçmemeleri, işçilerin bir yıllık terfilerine engel olmuştu.

Sendikanın bu kere zamanında davranışı, Maden İşçileri Sendikası üyeleri arasında memnurluk uyandırmıştır.

EĞİTİM

Türk-İş, Eğitim Merkezi'nin organize ettiği seminerlere Şubat ayında da devam edilmiş ve bu ay içinde tam onbir seminer verilmiştir. Yurdun muhtelif köşelerinde verilen bu seminerler şunlardır :

ADANA MAHALLİ SEMİNERİ

Bu ayın ilk seminerlerinden birisi, DSİ, Enerji işkolunda, Adana'da yapılmıştır. 9 - 12 Şubat tarihleri arasında yapılan seminerde aşağıdaki konularda dersler verilmiştir :

Dünya Sendikacılığı - Olaf Lindgren (PSİ Türkiye temsilcisi)

Sendikaların Bünyesi - Jack Purvis (ICFTU Türkiye Temsilcisi)

Toplu Sözleşme, Strateji ve Taktiği - Selâhattin Kaçaran (DSİ Enerji İş Eğitim Müdürü)

Toplu Sözleşme - Selâhattin Kaçaran

Sendika Temsilcisi - Kutay Aksel (Türk-İş Eğitim Müdür Yardımcısı)

Şikâyetlerin Halledilmesi - Kutay Aksel

Sendika Stratejisi - Theodore Covey (AID Çalışma Kısmı)

Sendika Stratejisi ve Grev - Theodore Covey

ADANA MAHALLİ SEMİNERİ

DSİ, Enerji işkolunda mahallî Adana semineri yapılırken, aynı tarihlerde, Adana'da Harp-İş kolunda da bir mahallî seminer yapılmıştır. Bu seminerde de şu dersler verilmiştir :

Dünya Sendikacılığı - Jack Purvis (ICFTU Türkiye Temsilcisi)

Sendikaların Bünyesi ve PSİ Olaf Lindgren, (PSİ Türkiye Temsilcisi)

Toplu Sözleşme - Naci Tuncel (Türk Harp-İş Muhasibi)

Toplu Sözleşme ve Türk Harp-İş faaliyetleri - Naci Tuncel

Örgütlenme - Jack Purvis

Sendika Stratejisi ve Grev - Theodore Covey (AID Çalışma Kısmı)

Sendika Temsilcisi - Kutay Aksel (Türk-İş Eğitim Müdür Yardımcısı)

Şikâyetlerin Halledilmesi - Kutay Aksel

ANKARA MAHALLİ SEMİNERİ

Gene 9 - 12 Şubat tarihleri arasında Ankara'da da bir mahallî seminer verilmiştir. Teksif işkolunda verilen bu seminerde şu dersler verilmiştir :

Eğitim Faaliyetleri ve Seminerler, Sendikaların Kuruluşu - Ferit Azkara (Türk-İş Eğitim Müdürü)

Sendika Temsilcisi - Önder Aker (Türk-İş Eğitim Personeli)

Niçin Toplu Pazarlık? - Theodore Covey (AID Çalışma Kısmı)

274 ve 275 Sayılı Kanunlar Hakkında Genel Bilgi - Kemal Özer (Türkiye Maden İşçileri Federasyonu Başkanı)

Şikâyet Mekanizması - Ferit Azkara

İş Ahlakı - Râna Okur

ADANA MAHALLİ SEMİNERİ

Adana'daki mahallî seminerlerden üçüncüsü de, 16 - 19 Şubat tarihleri arasında Genel İş işkolunda yapılmıştır. Bu seminerde de aşağıdaki konularda dersler verilmiştir :

Dünya Sendikacılığı - Jack Purvis (ICFTU Türkiye Temsilcisi)

Sendikaların Bünyesi - Olaf Lindgren (PSİ Türkiye Temsilcisi)

Toplu Sözleşme ve Genel İş'in faaliyetleri - Ertan Andaç

Sendika Temsilcisi - Kutay Aksel - Türk-İş Eğitim Müdür Yardımcısı

Şikâyetlerin Halledilmesi - Kutay Aksel

Sendika Stratejisi - Theodore Covey (AID Çalışma Kısmı)

Sendika Stratejisi ve Grev - Theodore Covey

ADANA BÖLGE SEMİNERİ

Gene 16 - 19 Şubat tarihleri arasında, Adana'da bir de bölge semineri yapılmıştır. Bu seminerde de aşağıdaki konular ele alınmıştır :

İşçi Eğitimi, 1965 Türk-İş Eğitim Programı - Kutay Aksel (Türk-İş Eğitim Müdür Yardımcısı)

Dünya Sendikacılığı - Jack Purvis (ICFTU Türkiye Temsilcisi)

Sendika Stratejisi - Olaf Lindgren (PSİ Türkiye Temsilcisi)

Toplu Sözleşme - Kemal Özer (Türkiye Maden İşçileri Federasyonu Başkanı)

Sendika Temsilcisi - Kutay Aksel

Şikâyetlerin Halledilmesi - Kutay Aksel

KIRIKKALE MAHALLİ SEMİNERİ

Kırıkkale mahallî semineri, 16 - 19 Şubat tarihleri arasında Maden işkolunda yapılmıştır. Bu seminerde şu konular işlenmiştir :

Sendikal Eğitim ve Türk-İş, Sendikalar ve Bünyeleri - Ferit Azkara (Türk-İş Eğitim Müdürü)

Niçin Toplu Pazarlık, Niçin Grev - Kaya Özdemiroğlu (Metal İş Başkanı)

274 ve 275 Sayılı Kanunlar Hakkında Genel Bilgi - Kaya Özdemiroğlu

Sendika Temsilcisi ve Görevleri - Ferit Azkara

Şikâyetlerin Halli ve İş Ahlakı - Önder Aker (Türk-İş Eğitim Personeli)

Toplu Sözleşme Strateji ve Taktikleri - Theodore Covey (AID Çalışma Kısmı)

ESKİŞEHİR MAHALLİ SEMİNERİ

Eskişehir'de de, Şubat ayının 22 - 24'üncü günleri arasında Şeker-İş işkolunda bir mahallî seminer yapılmıştır: Bu seminerde ele alınan konular da şunlar olmuştur:

Sendikaların Bünyesi - Ferit Azkara (Türk-İş Eğitim Müdürü)

Uluslararası İşçi Hareketi - Ferit Azkara

Niçin Toplu Pazarlık? Niçin Grev? - Theodore Covey (AID Çalışma Kısmı)

Sendika Temsilcisinin Görevleri - Önder Aker (Türk-İş Eğitim Personeli)

Şikâyetlerin Halledilmesi - Ferit Azkara

Toplu Pazarlık Strateji ve Taktileri - Theodore Covey

Panel Müzakere - Ferit Azkara, Theodore Covey, Önder Aker

ANKARA MAHALLİ SEMİNERİ

Ankara mahallî semineri, DSİ-Enerji işkolunda, 22 - 25 Şubat tarihleri arasında yapılmış ve bu seminerde aşağıdaki konular ele alınmıştır:

Sendikacılık Hareketinin Felsefesi ve Tarihçesi - Kutay Aksel (Türk-İş Eğitim Müdür Yardımcısı)

Sendikal Araştırma - Malik Tunador (Türk-İş Araştırma Uzmanı)

Sendika Temsilcisi ve Görevleri - Kutay Aksel

Şikâyetlerin Halli - Kutay Aksel

DSİ İşkolunda Toplu Pazarlık Meseleleri - Cihangir İlteniz (DSİ-Enerji-İş Başkanı)

Uluslararası İşçi Hareketi ve Sendikal Kuruluşlar - (Charles Ford (AID Çalışma Kısmı))

Toplu Pazarlık Estrateji ve Taktileri - Roger E. Burgess (AID Çalışma Kısmı Şefi)

Kapanış - Halil Tunç (Türk-İş Genel Sekreteri), Cihangir İlteniz

ANKARA MAHALLİ SEMİNERİ

Ankara'da mahallî seminerlerin ikincisi de, aynı tarihler arasında, maden işkolunda yapılmıştır. Bu seminerde işlenen konular da şunlardır:

Sendikalar Nedir? Sendikacılık Hareketinin Felsefesi - Muzaffer Sıranç (Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı)

Sendika Temsilcisi ve Toplu Pazarlık Hazırlıklarındaki Görevi - Kutay Aksel (Türk-İş Eğitim Müdür Yardımcısı)

Şikâyet Mekanizması - Kutay Aksel

Maden İşkolunda Toplu Pazarlık - Kemal Özer (Türkiye Maden İşçileri Federasyonu Başkanı)

274 ve 275 Sayılı Kanunlar Muvecehesinde Türk Sendikacılığının Durumu - Kemal Özer

İş Ahlakı ve Sendikalara Düşen Sorumluluk - Rânâ Okur

İyi İşçi - İşveren İlişkileri Nasıl Kurulur? - Rânâ Okur

Uluslararası Sendikacılık Hareketi (ICFTU ve ITS'ler) - Jack Purvis (ICFTU Türkiye Temsilcisi)

Sendikal Araştırma ve Toplu Pazarlıktaki Önemi - Jack Purvis

ANKARA MAHALLİ SEMİNERİ

Ankara'daki üçüncü mahallî tip seminer, metal işkolunda, 23 -

26 Şubat tarihleri arasında yapılmıştır. Bu seminerde de şu konular işlenmiştir:

Sendikacılık Hareketinin Tarihçesi ve Felsefesi - Muzaffer Sıranç (Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı)

Sendikal Araştırmanın Önemi ve Toplu Pazarlık Hazırlıkları - Malik Tunador (Türk-İş Araştırma Uzmanı)

Sendika Temsilcisi ve Görevleri - Kutay Aksel (Türk-İş Eğitim Müdür Yardımcısı)

Film - Sendika Temsilcisi

Şikâyetlerin Halli Usulü (Uygulama çalışması) - Kutay Aksel

Metal İşkolunda Toplu Pazarlık Meseleleri - Kaya Özdemiroğlu (Metal-İş Başkanı)

Uluslararası İşçi Hareketi (ICFTU) ve ITS'ler - Jack Purvis (ICFTU Türkiye Temsilcisi)

Niçin Toplu Pazarlık? Niçin Grev? - Roger E. Burgess (AID Çalışma Kısmı Şefi)

Toplu Pazarlık Strateji ve Taktileri - Roger E. Burgess

BURSA MAHALLİ SEMİNERİ

Bursa mahallî semineri 26 - 28 Şubat tarihleri arasında yapılmış ve ayın bu son seminerinde de şu konular ele alınmıştır:

Sendikacılık Hareketinin Felsefesi - Ferit Azkara (Türk-İş Eğitim Müdürü)

Uluslararası İşçi Hareketi - Ferit Azkara

Sendikacılığımız ve Dünya Modern Sendikacılık Telâkkisi - İsmail Topkar (Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisi)

Niçin Toplu Pazarlık? Niçin Grev? - Theodore Covey (AID Çalışma Kısmı)

Sendikaların Ekonomik Gelişmedeki Rolü - Charles Ford (AID Çalışma Kısmı)

Sendika Temsilcisi - Ferit Azkara

Şikâyetlerin Halli Usulü - Ferit Azkara

Toplu Pazarlık Strateji ve Taktileri - Theodore Covey

Film - Şikâyetlerin Halli

Seminere katılanlar toplu halde.

Dünyadan Haberler

ANGOLA

Angola'lı bir sendika yöneticisinin kaçırılması Portekiz Başbakanı nezdinde protesto edildi.

Angola İşçi Konfederasyonu yöneticilerinden birinin. Kongo'da bulunduğu bir sırada, Portakizli askerler tarafından kaçırılıp angola'ya getirilmesi olayını Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Potekiz Başkanı Antonio de o. Salazar nezdinde protesto etmiştir. Portekiz Diktatörüne gönderilen ICFTU telgrafında şöyle denilmektedir; «İnsan haklarının tüm çiğnenmesi olan bu hareketin karşısın da olan uluslararası hür işçi hareketi, tutuklanan sendikacının en kısa zamanda serbestlenmesini ve Kongo'ya gitmesine engel olunmasını istemektedir.»

HOLLANDA

Dünya Gençlik Asamblesine bir Hollandalı sendikacı danışman oldu

Dünya Gençlik Asamblesi (WAY) Yönetim Kurulu, genç işçileri alt komitesine danışman olarak Hollanda İşçi Sendikaları Konfederasyonu (NVV) gençlik Kolu sekreteri Jan Van Der Vegt'i atamıştır.

Vegt bu göreve Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu tarafından aday olarak gösterilmiştir.

LÜKSEMBURG

Uluslararası Genç Sosyalistler Sendikası Şubat ayı başlarında Lüksemburg'da bir seminer düzenledi

1 - 4 Şubat tarihleri arasında, Lüksemburg'da, Uluslararası Genç

Sosyalistler Sendikası tarafından «İşçi Sendikaları ve Sosyalizm» konulu bir seminer düzenlenmiştir. Bütün Avrupa ülkelerinden 35 genç sendikacının katıldığı seminerde ICFTU Eğitim Merkezi Direktörü A. Hammerton tarafından ders verilmiştir.

Seminer gayet başarılı geçmiş ve Uluslararası Genç Sosyalistler (IUSY) ile ICFTU arasında daha sıkı bir işbirliği kurulması temenni edilmiştir.

BELÇİKA

Eğlence Yerleri Sendikaları Brüksel'de Toplanıyor

Tarihte ilk defa olarak, veryüzündeki eğlence yerleri ve film sendikaları 8 - 11 Mart tarihleri arasında Brüksel'de Genel Kurul dolayısıyla bir araya gelip, işkollarının ortak problemlerini görüşeceklerdir. Aynı şekilde, Radyo ve Televizyon sendikaları da ilk defa uluslararası seviyede bir araya gelmiş olacaklardır. Bunların yanı sıra müzisyen, aktör ve varyete sanatkarlarını da temsilen 16 ülkeden gelen delegeler yarım milyonlardan fazla sendikacıyı ilgilendiren «Eğlence işkolundaki istihdam durumu», «Televizyon ve film endüstrilerinin birbirine etkisi» ve «Sanatkarların haklarının ulusal ve uluslararası seviyede korunması» sorunları yanı sıra «Eğlence işkolundaki sanatkarların ve diğerlerinin ülkeleri dışındaki çalışmaları»nı da tartışacaklardır.

Son ICFTU Yönetim Kurulu Toplantısı.

Avrupa eğlence yerleri işçileri sendikaları ve Avrupa Ekonomik İş Birliği temsilcileri de 12 Mart 1965 tarihinde Brüksel'de bir toplantı yapacaklardır.

PAKİSTAN

Pakistan Çalışma Bakanı İş Hukukunun Geliştirileceğine teminat verdi.

ICFTU Genel Sekreteri Ömer Becu'nun Pakistan'daki hür sendikacılık hareketinden endişe duyduğunu belirten mektubuna cevaben Pakistan Sağlık, Çalışma ve Sosyal Refah Bakanları İş Kanununun çeşitli maddeleri üzerinde bilgi vermiş ve ülkelerinde endüstriyel ilişkileri geliştirmenin hükümetlerinin hedefi olduğuna ICFTU'ya teminat vermiştir.

Bakanın Becu'ya verdiği teminatlar arasında, kanun tasarısına göre, hiçbir sendika yöneticisinin veya temsilcisinin teşkil teşkilatlanma sırasında işten çıkarılamayacağı ve cezalandırılmayacağı; sendikal nedenlerle sendikacıların ve işçilerin işyeri önünde toplantı yapmaları halinde polisin müdahalesinin önleneyeceği de belirtilmiştir.

Bakan ayrıca, kamu hizmetleri işkollarının da tekrar gözden geçirilip grevin yasak olduğu zaruri hizmetlerin daha az sayıya indirileceğine ve böylece, grev hakkında sahip halihazır işkollarının çoğaltılacağına da söz vermiştir.

AVRUPA EKONOMİ BİRLİĞİ ÜLKELERİ İŞÇİ SENDİKALARI ORTAK PROGRAMLARI BELİRLENDİ

Avrupa Ekonomi Birliği (EEC) altı üye ülkesi işçi sendikaları, koordine bir sendika çalışması için ortak bir program hazırlanmıştır. Avrupa İşçi Sendikaları Sekreterli-

ği, hazırlanan bu programın 8 Nisan 1965 tarihinde neşredilip, altı EEC ülkesi Bakanlar Konseyin sunulacaktır. Programın dört ana noktası şunlardır : 40 saatlik haftalık çalışma, yılda dört hafta ücretli izin, yıldan bir aylık tutarında ikramiye ve tam hastalık ve malüliyet sigortası.

Avrupa İşçi Sendiyaları Sekreterliği, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonuna üye olan altı EEC ülkesi İşçi sendikaları Konfederasyonlarından kurulmuştur.

SOSYAL ETÜDLER ENSTİTÜSÜ TARAFINDAN SOSYAL POLİTİKA KONUSUNDA BİR KURS AÇILIYOR

Hollanda'da Sosyal Etüdler Enstitüsü öteden beri yapılmakta olan «TOPLUM KALKINMASI» kurslarının yanı sıra, Sosyal Politika konusunda kurslar açılmasına karar verilmiştir.

Özellikle, sınıai ve iş münasebetleri konularına yer verilecek olan kurslar Mayıs ayında çalışanlarına başlayacaktır. Kurslara katılmak i-

çin müracaat süresi 15 Mart'ta sona ermektedir.

UNESCO ÇALIŞMA GRUBU SOSYAL PROBLEMLER ÜZERİNDE ÇALIŞIYOR

UNESCO Hükümetler Dışı Kuruluşlar daimi komitesi (Birleşmiş Milletler, Eğitim, İlim ve Kültürel Kuruluşlar) 16 - 17 Şubat tarihlerinde Paris'te yaptığı ikinci toplantısında değişik sosyal problemleri incelemek üzere üç çalışma grubu kurulmasına karar vermiştir. Birinci grup, dünya okur - yazarlık programı üzerinde çalışacaktır. Bu programda en büyük rol işçi sendikalarına, kooperatiflere, dadın ve gençlik kuruluşlarına düşmektedir. İkinci grup, teknolojik ilerlemenin hazırlanmasında eğitimin rolü üzerine çalışacaktır. Üçüncü grup ise, insan haklarının en iyi şekilde kullanılmasında ve her türlü ayırımın karşısında çaba göstermeğe çalışmaktadır.

Komite ayrıca, 1965'in Uluslararası İşbirliği Yılı olarak ve 1966'da UNESCO'nun 20 ncı yıldönümünün kutlanması görüşmüştür.

Fransa'da Grevci İşçiler

Dünyanın her tarafında, işçiler haklarını elde etmek için son çare olarak greve başvurmaktadırlar.

Genel Kurul Tutanakları

Başkanlık Divanı, daha sonra, Uluslararası Maden İşçileri Federasyonu Genel Sekreterine söz vermiştir.

Sayın Başkan, sayın misafirler, sayın arkadaşlar. Uluslararası Maden İşçileri Federasyonu'nun 42,5 milyon üyesi vardır. Bana konuşma fırsatı verdiğiniz için, bu işçiler adına sizlere teşekkür ederim. Biz, bu işkolundaki bütün uluslararası teşkilâtların bir bütünü olarak, ancak uluslararası alanda, diğer işçilerin yanı sıra bir parça oluyoruz. Ulusal bir teşkilâtın kuvvet bulması, vücut bulması, uluslararası teşkilâtlar arasındaki işbirliğinin kuvvetine dayanır.

Bu parçalar, bütünü meydana getiren parçalar arasındaki işbirliği Türk-İş'in muvaffakiyetinin teyididir. Yavaş yavaş gelişmesi, yavaş yavaş büyümesi iledir ki, bugün bir arada bulunan bu kongrenin temsil ettiği güç, yakında Türkiye'de Türkiye başarılarında rol oynayacak bir kuvveti temsil etmektedir.

Bu kongrenin çalışmalarında en derin başarı temennilerimi bildirir, başarı dilerim. Teşekkür ederim.

Bu konuşmadan sonra, oturuma geçici olarak ara verilmiş ve kongreye davet edildiği halde katılmıyan konukların yolladığı tebrik telgrafları okunmuştur. Daha sonra, İstanbul Üniversitesi Profesörlerinden Ekmel Zadil kürsüye gelmiş ve aşağıdaki konuşmayı yapmıştır :

Çok kıymetli arkadaşlarım. Sayın kongre başkanı, beni hoca olarak davet etti, sonra da sendikacınız

dedi. Ben kendimi daima sendikacı olarak bildim. Çünkü eski arkadaşlar gayet iyi bilirler ki, 1947 yılında başlayan sendikacılık hareketleri, aslında daha 1946 yılında cemiyetler adı altında kurulmaya başladığı andan itibaren eski arkadaşlar birlikte çalıştık. Demek ki, 17 senelik müşterek bir çalışması, arkadaşlığı bulunan kimseler arasında sayılmamı rica edeceğim.

Arkadaşlar, bugün burada, Türk-İş'in 5'inci genel kurulunu idrak ediyoruz. Bu arada, birçok kıymetli hatipleri, sayın bakanımızı, senatörlerimizi, milletvekillerimizi dinledik. Ecnebi sendikacıların hitaplarına şahit olduk. Bunlar arasında, bir eski arkadaşımız, Mr. Brown konuşurken, bize gayrı ihtiyarî eski günleri, nereden başlayıp, nereye geldiğimizi gayet iyi bir şekilde hatırlamamıza vesile teşkil ettiler. Bu vesile ile bir hatıramı nakletmek istiyorum.

Büyük bir şanssızlık eseri olarak, İzmir'deki ilk genel kurul toplantısına iştirak edememiştim. Fakat ikinci genel kurul toplantısında bulundum. Adet olduğu üzere, açış konuşmalarından sonra, sıra bu gün de burada yapıldığı veçhile, Çalışma Bakam'na söz veriliyordu. Devrin Çalışma Bakanı, hatırlarım, «Sendikalar birer mücadele organı değildir...» diye sözlerine başlamıştı ve sendikaların hiç bir suretle mücadele edemeyecekleri, etmiyecekleri ifade edilmek istenmişti. Halbuki, bugün dinlediğimiz Çalışma Bakanı'ndan, bunun tamamıyla aksi bir zihniyeti dinledik. Öyle bir zihniyet ki vergi reformundan tutun, memleketin kalkınmasıyla ilgili diğer bütün konularda sendikacıları beraber çalışmaya ve mücadeleye davet ediyor ve bu organların en kuvvetli birer mücadele organı olduğunu ifade ediyor. Demek

ki, en başta belirtilmesi gereken zihniyet budur arkadaşlar. Ve bu idrak edildikten sonradır ki, doğru yolda olduğumuz ve emin adımlarla yürüttüğümüz hakikati meydana çıkar.

Daha diğer hadiseleri hatırlıyorum. Başka bir Çalışma Bakanı çıkıyor, «Ben Türk-İş diye bir teşekkül tanıımıyorum...» diyor. Geliyor bizim huzurumuzda, İstanbul'da o zaman Birlik'te bir ihtilâf çıkmış, «Ben İstanbul'da Sendikalar Birliği diye birşey tanıımıyorum...» diyor. Hatta kendisine müracaat edilmiş, yazı ile cevap verdiğini söylüyor. İsim vermiyeyim. Adres, Beşiktaş, Sendikalar Birliği diye birşey yok, Konfederasyon diye birşey yok, tanıımıyorum, yine hatırlatıyoruz, bir konfederasyon başkanının, Çalışma Bakanlığı'ndan içeri giremeyeceğini dair emir verildiğini ithiharla ilân eden mes'ul şahıslar görüşümüz. Bugün halbuki bir Çalışma Bakanı çıkıyor, «hükümet, işveren, işçiden müteşekkil bir kurul kurulacaktır. Bu kurulda memleketin en önemli meseleleri görüşülecektir diyor.» Arkadaşlar, hakikaten ilerlediğimiz, mesafeler katettiğimiz, bu zihniyetten anlaşılıyor. Eğer benim görüşüm yanlış değilse, ondan sonra İstanbul Üniversitesi'nde seri konferanslar tertip ediliyor. Bana önderlik eden ve yakın bu zamanda ebediyete intikal eden Kessler'dir. Kendisi bu işe daha 1948'de başlıyor. Ve fakültemizde konferanslar tertip edilirken, bunlara ilk olarak, fakülte öğretim üyeleri arasında başlıyor. Gaye bunu yaymak ve sendikacı arkadaşları, bu konferanslara iltihak ettirerek bunları genişletmek ve sendikacı arkadaşların memleket davalarını dile getirmelerini temin etmek. Bu yolda çalışmalara başlıyoruz ve bir konfederasyon başkanının konuşması rica ediliyor. Ve fakat bilâhare biz muaheze ediyoruz. Konfederasyon başkanı nihayet bir işçidir, nasıl kendisine bir üniversite çatısı altında konuşma imkânı verilmiş?

Artık görüyoruz, memleketin en önemli meselelerinde, sendikacı arkadaşlardan, işçi arkadaşlardan bugün müşterek çalışma için talep vaki oluyor. Demek ki, bu şekilde büyük bir merhale katetmiş buluyoruz. Bunu idrak etmek, hakikaten bu işe sizlerle başlamış bir arkadaşınız için büyük bir bahtiyarlıktır. Ve bugün Sayın Bursa Valisi'nin ve Bursa Belediye Başkanı'nın konuşmalarını dinledik. Buraya misafiriniz olarak gelmiştik. Baktık ki, otel de lütfetmişler, bizlere otobüslerde meccanen seyahat etmek için karneler bırakmışlar. Demek ki, sizlerin misafirleriniz olan bizler, tanınan itibar gören bir müessesenin itibar gören misafirleri olarak gelmişiz. Bunun da zevkini tatmış oluyoruz ve bütün bunlar kat edilen merhalenin eseridir arkadaşlar.

Bugün çok kıymetli kimseleri dinlediniz. Fazla zamanınızı almak istemem. Bu arada bana söz verildiği için teşekkür ederken bilhassa iki temenniyi Sayın Konfederasyon başkanının huzurunda iletmek isterim. Birincisi, burada bazı senatör ve milletvekillerimiz, aşırı bir takım temayüllerden bahsederken, konfederasyon başkanımız bazı üniversite hocalarının

yaptığı konuşmalardan da bahsettiler. Evvelâ Sayın konfederasyon başkanlığına, bu cesurane konuşmasından dolayı duyduğum şükranı belirtmek isterim. Yalnız temennî ederim ki, kimi kastetmiş olduğunu belirtmiş olursa, çok iyi olacak. Çünkü gariptir, bu işe gönül vermiş insanlar olarak, bizzat en yakınlarımız, arkadaşlarımız, hatta fakültede talebelerimiz arasında ilk olarak bu şüpheler, Orhan Tuna ile bizim üzerimizde toplanacak.

Teşekkür ederiz, bunu biliyoruz. Fakat bilmiyenler çok, veya bildiği halde başka şekilde tefsir edenler çok. Eğer bir mahsuru yoksa, açıklanmasına son derece memnun olacağız. Diğer bir temennim, Sayın Konfederasyon Başkanı, zannedersen, 10 - 15 gün evvel büyük bir gazetemizde bugünün en kârlı işinin ve müessesesinin, aracılık müessesesi olduğu, uzlaştırma kurulları olduğunu bildirir bir yazı vardı. Biz şahsen, bu konuya, bu davalara yıllarca gönüllü olarak, fahrî olarak hizmet etmiş kimseler olarak, bu müessesenin de, bu fahrî anlayış içinde yapılmasını arzu eden kimseleriz. Fakat öyle görüyoruz ki, bir takım kimseler türemiş ve bir nevi sendikaları anlaşmazlıklara tahrik ederek, esaslı bir geçim konusu yapmak üzereler. Bunun önlenmesi için, Sayın Konfederasyon Başkanı ve arkadaşlarım, bunun önlenmesi için çaba gösterir, sendikalara ve kendi arkadaşlarına önderlik ederlerse hem sendikalar, hem de arkadaşlarına, hem de bu yolda fahrî olarak hizmet edenlere doğrudan doğruya bunu bir menfaat meselesi yapmak isteyenlere, - maskesini indirmek bakımından - büyük bir başarı göstermiş olur. Bu söylediklerimi, bilhassa iyi niyetinden istifade ederek söylüyorum. Bunu beklediğimizi ifade etmek isterim.

Çok iyi bir şekilde başlamış olan kongrenizin, en iyi bir şekilde nihayet bulacağı ümidi ile hepinizi sevgi ile selâmlar, hürmetler ederim arkadaşlar.

Daha sonra, gene İstanbul Üniversitesi Profesörlerinden Orhan Tuna, Başkanlık Divanı'na kürsüye davet edilmiş ve aşağıdaki konuşma yapı yapmıştır :

Muhterem delegeler, bendeniz, fazla vaktinizi almak istemiyorum. Çünkü, bizi gibi nutuk söyleyen, konuşma yapan davetlilerin miktarı o kadar fazla ki, kendi meselelerinizle uğraşmaktan, sizin bir gün alıkoymuş bulunuyoruz. Teşekkür ederim efendim, eksik olmayınız.

Biz, mensup olduğumuz kürsü icabı, tamamiyle politika dışında kalmak suretiyle, işçi işveren münasebetleriyle meşgul olmaya gayret ettik. Ben, şahsen 26 seneden beri bu işin içinde bulunuyorum. Bütün gelişmeleri, bütün kanun çalışmalarını, iyilerini ve kötülerini takip etmek, tetkik etmek fırsatını buldum. Bilgimiz derece ve nisbetinde, gerek kanun vazılarını, gerekse işçi ve işverenleri naçizane faydalandırmaya

çalıştık. 1952 Yılındaki ilk İzmir Kongresi'ne katılmak şerefiyle mübahî oldum. Ben şahsen, oradaki kongrenin durumuyla, bugünkü 5'inci kongrenin durumu arasındaki büyük farkı ve bu arada ketettiğimiz büyük mesafeyi yakından görmek fırsatını buldum.

Efendim, bi zbirçok sahalarda geri kalmış bir memleketiz. Elbette bugün bizim meşgul olduğumuz birçok meseleler, batı memleketlerinde çoktan halledilmiş, çoktan formüllere bağlanmış bulunuyor. 19'uncu yüzyıl başlarında, batı memleketlerinde, bizim sanayi kapitalizmi dediğimiz kapitalizm doğduğu zaman, işçilerin içinde bulunduğu şartlar hakikaten vahimdi. Bunu resmî vesikalardan öğreniyoruz, mavi kitaplardan öğreniyoruz. İngiliz Parlamentosu'nun neşrettiği mavi kitaplardan öğreniyoruz. Biz, ilimde sanayi kapitalizmini bir tez olarak görüyoruz. 19'uncu yüzyıl realizmi bu meseleler karşısında uzun müddet gözünü kapamıştır. İşçi - işveren münasebetlerine müdahale etmemiş, edememiştir. Ne amme müdahalesi vaki olmuştur, ne de kendi kendine yardım mekanizmasını çevirecek fırsat ve zemin hazırlamıştır. Bunun tabii neticesi olarak bir antitez doğmuştur. Bu antitez ihtilâlcî sosyalizmdir.

Bu ihtilâlcî sosyalizm, öyle bir an gelmiştir ki, 18'inci yüzyılın batı medeniyetinin akıbetini tayin edecek bir kudret iktisap etmiştir. Batı medeniyetini kötü istikametlere götürecek bir istikamet almıştır. İhtilâl korkusu ve ihtilâl havası bütün batı memleketlerine yayılmıştır. Fakat garp medeniyetini ihtilâlcî cereyanlardan koruyan, benim iftiharla men-sup olduğum sosyal siyaset ilmi olmuştur.

Biz, reformcuyuz, biz işçi - işveren münasebetlerinde, işçi ve işverenle ilgili meselelerin çözülmesinde ihtilâl metodlarına iltifat etmiyen insanlarız ve bu reformist metodların, reform cereyanlarının, memleketimizde köklü olarak yerleşmesini temenni ederiz. Çünkü biliyoruz ki, garp memleketlerini, İngiltere'yi, Fransa'yı, Almanya'yı bu ihtilâlcî badireden kurtaran, sosyal reform tedbirleri olmuştur. Kendi kendine yardım mekanizması, yani büyük sendikacılık olmuştur. Binaenaleyh, bilhassa ihtilâl sonrasında 1960 yılını takip eden devre zarfında memleketimizde kendi kendine yardım mekanizması sahasında, işçi ve işveren sendikacılığı sahasında attığımız adımları, katettiğimiz merhaleleri büyük şükranla karşılıyoruz.

Memleketimizde, sadece lâfla, sadece bir takım ulvî sözlerle ihtilâlcî hareketlere karşı koymaya imkân yoktur. Her millet milliyetçidir. Milliyetçiliği sadece kendimizde kabul etmiyelim. Alman'lar da koyu milliyetçidir. İngiliz'ler, dünyanın en muhafaza-kâr milliyetçisidir. Fakat, bunun yanında, behemahal, sosyal reform tedbirleri almak lâzımdır. Sosyal reform tedbirlerine itina etmiyen, hür sendikacılık hareketlerine mâni olan bir rejim, kendi kazdığı gafleti içinde kaldığı günün birinde müteşebbis bir mahkûmdur. Biz, grev hakkını ve lokavt hakkını bu hür sendikacılığın temellerinden farzediyoruz. Çünkü biliyoruz ki, sendikacılık hareketleri lâfla yürümez, sa-

dece temennilerle yürümez. Politikacıların bir takım mutantan sözleriyle bir sendikacılık mekanizmasını tahrik etmeye imkân yoktur. Bu itibarla, ben şahsen kürsüye ve öğretmeye intisab ettim edeli, grev ve lokavt için çalıştım. Çünkü kollektif münasebetler mekanizmasının yağı, benzini veya mazotu, bir iş mücadelesidir, yani menfaat mücadelesidir.

Ben şükrediyorum ki, bugünlere kavuşmuş bulunuyoruz. Yani gerçekten bizim 274 ve 275 sayılı kanunlarımız dünyanın en mükemmel kanunlarıdır. Bazan sendikacı arkadaşlardan, şu veya bu mahfillerden bazı tenkitler gelmektedir. Elbette bazı eksikler bulunabilir. Fakat bir tüm olarak, ben ihtilâl sonrası mevzuatını kendi gözümde alabildiğine büyütüyorum. Ve biraz da hayretle, fakat büyük ölçüde takdirle müşahidi oluyorum ki, bu yeni mevzuat, yabancı olduğumuz böyle bir ortamda bizim sendikacılarımızı gayet doğru bir istikamete sürüklüyor. Yani, cidden bunu iftiharla tesbit ediyorum. Çünkü biz, batı memleketlerden 150 seneden beri bu yolda tecrübeler yapmakta olan memleketlerde dahi, birçok daha vahim sürüşmelerin meydana geldiğini görüyoruz. Daha iki sene evvel, benim misafir profesör olarak bulunduğum Amerika Birleşik Devletleri'nde sendikacıların yaptıkları hataların birçoklarından bizim sendikacılarımız sakımmıya istinkaf etmeye muvaffak olmuşlardır. Ben bunu büyük bir takdir ile tesbit ediyorum. Ve istikbal için büyük ümitvarım arkadaşlar.

Politikanın, işçi - işveren münasebetlerine, sendikanın tutumu içinde müdahalesi, her politikacının kendi partisi için, kendi emeli için, kendi fikri için elbette bir kütleyi kazanmak ister, bundan daha tabii birşey yoktur. Fakat mesele, sendikacıların bu oyuna düşmemelidir. Bu, bir seviye, eğitim seviyesi ve diygâhlık seviyesi meselesidir. Menfaatini şu veya bu partinin ikbalinde arayan sendikacıları, bizzat siz tasfiye etmek mecburiyetindesiniz. Başka hiçbir kuvvet tasfiyet edemez.

Binaenaleyh, ben sendikacılarımızın bu ihtilâl sonrasındaki tutumunu, bu bakımından hakikaten takdir ediyorum. Sendikacılarımızın büyük ölçüde bu politik cereyanların dışında kalması esas meseledir. Tamamiyle kurtulmuş mudur, kurtulmamış, mıdır o size ait meseledir. Fakat umumî hatları, umumî esaslarıyla sendikacılığımız, politikaya dışına intikal halindedir. Vatandaşın, siyasî haklarıyla uğraşmaya hakkı vardır ve vazifesidir. Fakat gidip bunu parti ocaklarında ve parti merkezlerinde yapsın. Sendikaya intisab ettikten sonra, sendika binası içine girdikten sonra, şu hava içinde ve bu mevzular içinde toplandıktan sonra, hiçbirinin politikaya ile uğraşmaya hakkınız yoktur.

Ben fazla uzatmıyayım. Asıl sizin meselereleriniz var görüşülecek. Bu itibarla, ben bu kongrenin ümit ve temenni ettiğim gibi hedefine ulaşacağına, burada birçok meselelerin etrafiyle görüşüleceğine inanıyorum. Hepinizi şimdiden tekrik eder, başarılar dilerim.

SENDİKALAR

EMPERYALİZM'e

KOMÜNİZM'e

OTOMASYON'a

IRK AYIRIMI'na

KARSIDIR

amacımız

BARIŞ – EKMEK – ÖZGÜRLÜK

özgürlük